

Een huis voor statushouders

ADVIES OVER KNELPUNTEN BIJ HET HUISVESTEN VAN
STATUSHOUDERS IN GEMEENTEN

Adviescommissie voor
Vreemdelingenzaken

De Adviesraad Migratie (ACVZ)

De Adviesraad Migratie bestaat uit tien deskundigen. De adviesraad is een onafhankelijk adviesorgaan dat is ingesteld bij wet. De adviesraad adviseert de regering en het parlement over migratie. Daarvoor onderzoekt de adviesraad beleid en wetgeving en geeft aan waar verbeteringen mogelijk zijn. De adviesraad brengt praktische adviezen uit die gericht zijn op het oplossen van bestaande en te verwachten problemen.

Colofon

'Een huis voor statushouders', uitgebracht aan de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid.

Uitgave van de Adviesraad Migratie (ACVZ), Den Haag 2022

ISBN: 978-90-8521-106-8

Adviesraad Migratie
Turfmarkt 147
2511 DP 's-Gravenhage
www.adviesraadmigratie.nl
06-46840907

Foto titelpagina hoofdstuk 1: Patricia Rehe.
Foto titelpagina hoofdstuk 2: Riesjard Schropp.
Foto titelpagina hoofdstuk 3: Jilmer Postma.
Foto titelpagina hoofdstuk 4: Riesjard Schropp.
Foto titelpagina hoofdstuk 5: Freek van den Bergh.

Dit advies is voorbereid door leden van de Adviesraad Migratie (ACVZ) en medewerkers van het secretariaat.

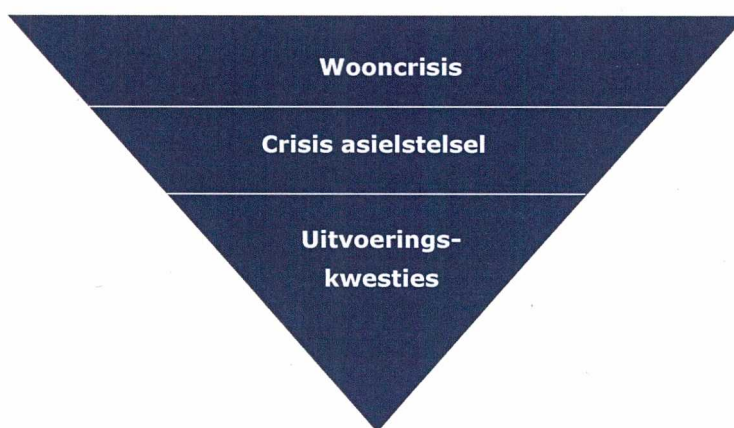
Raadsleden: Hugo Fernandes Mendes (voorzitter subcommissie), Jos Wiene, Katja Rusinovic, Mark Klaassen.

Medewerkers secretariaat: Sander Vergeer (projectleider), Sonja Avontuur, Laura Kok.

Samenvatting

Asielzoekers die een asielvergunning hebben gekregen (statushouders) worden geacht zo snel mogelijk in te burgeren en te integreren in onze samenleving. Om actief te kunnen deelnemen moeten zij niet te lang in de COA-opvang verblijven en moeten zij worden gehuisvest. Dat is een wettelijke taak van gemeenten. Maar al sinds 2018 stagneert de uitstroom van statushouders uit de opvang. Op 1 september 2022 verbleven er meer dan 17.000 statushouders in de opvang. De Adviesraad Migratie (ACVZ) ziet hiervoor drie oorzaken: de wooncrisis, de crisis in het asielstelsel en een aantal knelpunten in de uitvoering en uitwerking van het migratiebeleid op lokaal niveau. De combinatie van die omstandigheden maakt het tijdig huisvesten van statushouders in gemeenten een grote uitdaging.

Figuur 1: Belemmerende factoren voor tijdige huisvesting statushouders

De wooncrisis

Nederland kampt al langere tijd met een wooncrisis. Er is jarenlang te weinig gebouwd, terwijl de bevolking is blijven groeien en het aantal huishoudens blijft toenemen. Door Rijksbeleid, gericht op liberalisering van de woningmarkt, is het aandeel sociale huurwoningen in de totale woningvoorraad alsmat verder afgenomen. Dat beperkt ook de mogelijkheden van gemeenten om betaalbare en passende woningen voor statushouders te vinden.

In absolute zin zorgen statushouders voor extra druk op de sociale woningmarkt. Maar de wooncrisis wordt niet door hen veroorzaakt. Meer dan 90% van de sociale huurwoningen wordt toegewezen aan andere groepen woningzoekenden. Statushouders hebben net als Nederlandse burgers wel last van de wooncrisis.

In de periode 2015-2021 hebben gemeenten met uitzondering van 2017 altijd een achterstand gehad op de taakstelling voor het huisvesten van statushouders. Maar het is niet zo dat gemeenten stilzitten. In 2021 hebben gemeenten meer dan 10.000 statushouders meer gehuisvest dan in 2020. En in de eerste helft van 2022 hebben gemeenten bijna 12.000 statushouders gehuisvest. Daarmee hebben zij hun taakstelling gehaald en hebben zij een (bescheiden) deel van hun langdurige achterstand ingelopen.

Afschaffing verplichte opname statushouders in urgentieregeling verkeerd signaal

In 2017 heeft het Kabinet de verplichting voor gemeenten afgeschaft om statushouders als urgentie categorie aan te wijzen als gemeenten besluiten een huisvestingsverordening met een urgentieregeling in te stellen. Het doel van die verplichting was de integratie van statushouders in de samenleving en de doorstroom in de asielketen te bevorderen. Het mag niet verbazen dat deze maatregel tot een verminderd gevoel van urgentie voor het huisvesten van statushouders heeft geleid. Met de afschaffing heeft het Rijk een verkeerd signaal afgegeven aan gemeenten. Daarnaast kan de afschaffing voor gemeenten ook praktisch gezien tot problemen leiden bij het huisvesten van statushouders. In een periode waarin langdurig niet of nauwelijks is geïnvesteerd in de sociale woningvoorraad noch in tijdelijke woonvoorzieningen, is een urgentieregeling feitelijk de enige manier om aan de taakstelling voor het huisvesten van statushouders te voldoen.

Aanbeveling 1 (aan het Rijk)

Voer de wettelijke verplichting voor gemeenten weer in om statushouders als urgentie categorie aan te merken in het geval gemeenten een huisvestingsverordening met een urgentieregeling instellen.

Lange tijd te weinig werk gemaakt van flexwoningen

Als onderdeel van de afschaffing van bovengenoemde verplichting zegde het Kabinet toe voor statushouders ook in andere vormen van huisvesting te voorzien. Die toezegging is lange tijd een loze belofte gebleken. Daarom herhalen wij onze oproep uit 2017 om meer te investeren in flexibele woonoplossingen, niet alleen voor statushouders, maar voor alle groepen spoedzoekers.

Aanbeveling 2 (aan het Rijk, provincies en gemeenten)

Investeer meer in flexibele woonoplossingen voor verschillende groepen woningzoekenden, waaronder statushouders.

Ondersteuningsmaatregelen Rijk voor huisvesten statushouders onvoldoende aantrekkelijk

Het Rijk heeft specifieke financiële regelingen getroffen om gemeenten te ondersteunen bij het realiseren van hun taakstelling om statushouders te huisvesten. Maar de doeltreffendheid van die regelingen laat te wensen over, omdat de inhoudelijke voorwaarden niet aantrekkelijk genoeg zijn, de administratieve vereisten als onwerkbaar worden ervaren of de financiële gevolgen ervan voor gemeenten mogelijk langdurig negatief uitpakken. Gemeenten hebben behoefte aan meer flexibele, langer lopende regelingen die ruimte bieden om lokaal maatwerk toe te passen bij het huisvesten van álle aandachtsgroepen. Een goed voorbeeld daarvan is de meerjarige Regeling huisvesting aandachtsgroepen, die gemeenten de ruimte laat zelf keuzes te maken over hoe en voor welke groepen wordt gebouwd.

Aanbeveling 3 (aan het Rijk)

Bied gemeenten meerjarige generieke regelingen voor het ondersteunen van lokale initiatieven op het gebied van volkshuisvesting voor alle aandachtsgroepen.

Behoeftte aan proactiever toezicht van provincies

Provincies houden toezicht op het huisvesten van statushouders door gemeenten. Dat is een tamelijk formeel en afstandelijk proces, met vaststaande momenten van communicatie en langlopende interventiefasen. Als provincies hun toezichthoudende rol proactiever zouden invullen en aan de voorkant van het proces en structureel met (clusters van) gemeenten in gesprek zouden gaan over de mogelijkheden om statushouders te huisvesten, zou de effectiviteit van het interbestuurlijk toezicht kunnen worden vergroot.

Aanbeveling 4 (aan provincies)

Vul het bestuurlijk toezicht op de huisvesting van statushouders door gemeenten proactiever in door aan de voorkant van het proces en structureel in regionaal verband met gemeenten in gesprek te gaan over de mogelijkheden om statushouders te huisvesten.

De crisis in het asielstelsel

Voor een goede landing in onze samenleving is het van belang dat statushouders uit een stabiele opvangsituatie komen. Maar door een hardnekkige focus op de korte termijn en een krampachtig vasthouden aan een financieringssysteem en bestuurlijke inrichting die niet werken lukt het maar niet om voldoende reguliere opvanglocaties en buffercapaciteit te realiseren en zijn alle inspanningen er voortdurend op gericht om nieuwe acute noodsituaties in de asielopvang te voorkomen. Om de overgang van de opvang van asielzoekers naar huisvesting en integratie van statushouders in gemeenten te verbeteren, moeten gemeenten naar rato van hun inwoneraantal wettelijk worden verplicht opvanglocaties voor (alle) asielzoekers ter beschikking te stellen, vergelijkbaar met de bestaande taakstelling voor het huisvesten van statushouders. Zij zouden dan wel maximale ruimte moeten krijgen om die opvang regionaal te organiseren en lokaal in te bedden.

Aanbeveling 5 (aan het Rijk)

Creëer de voorwaarden om een robuust asielstelsel te *kunnen* opvangen door:

- Gemeenten wettelijk te verplichten opvanglocaties voor alle asielzoekers beschikbaar te stellen
- De slagkracht van gemeenten te vergroten door hen maximale ruimte te geven om die opvang regionaal te organiseren en lokaal in te bedden
- Gemeenten voor die opgave structureel adequaat te financieren.

Uitvoeringskwesaties

Ook bij de uitvoering en uitwerking van het beleid in gemeenten doen zich knelpunten voor die om aandacht vragen. Die hebben betrekking op de systematiek van de taakstelling en de koppeling van statushouders aan gemeenten.

Inwoneraantal gemeente handhaven als verdeelcriterium huisvestingsopgave

Er is regelmatig discussie over het criterium voor verdeling van de taakstelling voor het huisvesten van statushouders: het inwoneraantal van de gemeente. De vraag is dan of er geen eerlijker criterium is, dat ook rekening houdt met de omstandigheden op de lokale woningmarkt. Alternatieve criteria zoals het aantal beschikbare sociale huurwoningen, het aandeel sociale huurwoningen in de woningvoorraad, of wachttijden voor sociale huurwoningen roepen vragen op, lijken moeilijk te operationaliseren en doen afbreuk aan het uitgangspunt

van een evenredige verdeling van de opgave. Ook het vervangen van de gemeentelijke door een regionale huisvestingsplicht is onwenselijk omdat dat minder welwillende gemeenten de gelegenheid zou bieden zich minder in te spannen en het initiatief aan andere gemeenten in de regio te laten.

Gemeenten beter informeren bij koppeling statushouders

Gemeenten ervaren verschillende knelpunten bij de koppeling van statushouders door het COA: gebrek aan transparantie, 'onvolledige koppelingsdossiers', een tekort aan koppelingen om de taakstelling te kunnen halen en statushouders die wel gekoppeld worden maar die nog niet in Nederland zijn.

Het COA kan gemeenten actiever en frequenter informeren over de samenstelling van te huisvesten statushouders die nog in de COA-opvang verblijven, zodat gemeenten daar op macro-niveau een reëel beeld van hebben.

Bij 'onvolledige koppelingsdossiers' gaat het om statushouders die hun verblijfsdocument nog niet hebben ontvangen. De afgifte daarvan is een taak van de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND). Het COA heeft daar geen invloed op. De IND kampt regelmatig met achterstanden bij het uitreiken van verblijfsdocumenten. Het probleem heeft de aandacht, maar de huidige krapte op de arbeidsmarkt brengt uitdagingen voor de IND met zich mee bij het werven van personeel.

Sommige gemeenten ontvingen een tijd lang te weinig koppelingen om aan hun taakstelling te kunnen voldoen. Dat kwam doordat het daadwerkelijke aantal te huisvesten statushouders door het uitbreken van de coronapandemie achterbleef bij de geprognosticeerde aantallen en het COA bij het toewijzen van koppelingen voorrang gaf aan gemeenten die (al langer) te weinig statushouders huisvestten. Het gevolg daarvan was dat gemeenten achterstanden in de taakstelling opliepen die hen niet te verwijten vielen. Dat kan voorkomen worden als koppelingen niet opnieuw worden geprioriteerd maar de (algehele) taakstelling in een dergelijke situatie tussentijds naar beneden wordt bijgesteld.

Gemeenten ontvangen ook koppelingen van gezinsleden van statushouders die Nederland nog niet zijn ingereisd. Het kan soms lang duren voordat gezinsleden in Nederland arriveren. Sommige gemeenten willen 'alleengaande' statushouders niet voor een onbekende periode in een eengezinswoning huisvesten, terwijl daar voor andere woningzoekende gezinnen lange wachtlijsten voor gelden. Gemeenten hebben ook aangegeven dat de regels voor passend toewijzen hier knellen. Die regels houden in dat mensen met een laag inkomen in een goedkope woning moeten worden gehuisvest, zodat het wonen betaalbaar blijft. Het tekort aan passende sociale huurwoningen wordt niet opgelost door deze specifieke doelgroep uit te zonderen van de regels voor passend toewijzen. Sterker nog, het toewijzen van een grotere woning tegen een hogere huurprijs die de alleengaande statushouder op dat moment niet kan betalen, kan de gemeente, de corporatie en de statushouder ook problemen opleveren.

De specifieke aanbevelingen die we hebben geformuleerd naar aanleiding van deze uitvoeringskwesties zijn opgenomen in het overzicht van alle aanbevelingen, na hoofdstuk 5.

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1	Inleiding	8
1.1	De wooncrisis raakt ook statushouders	9
1.2	Context en adviesvraag	10
1.3	Onderzoek	10
1.4	Leeswijzer	11
Hoofdstuk 2	De wooncrisis raakt ook statushouders	12
2.1	Huisvesten statushouders: wie doet wat?	13
2.2	Statushouders te lang in COA-opvang	14
2.3	Meer dan 90% van sociale huurwoningen gaat naar andere groepen woningzoekenden	16
2.4	Afschaffing verplichte urgentieregeling voor statushouders verkeerd signaal	19
2.5	Plannen die in de steigers staan	20
2.6	Passender bouwen voor en betere spreiding van aandachtsgroepen	22
2.7	Meer investeren in flexwoningen	23
2.8	Specifieke ondersteuningsregelingen van het Rijk onvoldoende effectief	25
2.9	Provinciaal toezicht: van reactie naar preventie	28
Hoofdstuk 3	Het belang van een robuust asielstelsel voor statushouders	32
3.1	Onvoldoende werk gemaakt van robuust asielstelsel	33
3.2	Opvang asielzoekers en huisvesting statushouders verschillend georganiseerd	33
3.3	Samenwerking tussen Rijk en gemeenten voortdurend onder druk	35
3.4	Werk maken van een robuust asielstelsel	35
Hoofdstuk 4	Systematiek van de taakstelling	37
4.1	Discussie over criterium voor verdeling	38
4.2	Gemeentelijke of regionale taakstelling?	40
4.3	Behoeftte aan frequenter zicht op omvang van de taakstelling?	41
Hoofdstuk 5	Knelpunten bij het koppelen van statushouders aan gemeenten	43
5.1	Gemeenten: geen transparantie en inspraak	44
5.2	'Onvolledige koppelingsdossiers'	46
5.3	Te weinig koppelingen om aan taakstelling te kunnen voldoen	47
5.4	Wel koppelingen, (nog) geen statushouders	48
	Overzicht aanbevelingen	54
	Literatuurlijst	57
	Respondentenlijst	61

20221019.093.0005

Hoofdstuk 1

Inleiding

Dit advies gaat over knelpunten bij het huisvesten van statushouders in gemeenten en wat ervoor nodig is om die knelpunten weg te nemen of te verminderen.

1.1 De wooncrisis raakt ook statushouders

Nederland kampt met een wooncrisis. Er is jarenlang te weinig gebouwd, terwijl de bevolking is blijven groeien¹ en het aantal huishoudens blijft toenemen.² In 2021 was er een tekort van 279.000 woningen. In 2024 zal dit tekort zijn opgelopen tot 317.000 woningen.³ Tot 2030 zullen er tussen 759.000 en 1.022.000 nieuwe woningen nodig zijn.⁴

De prijzen van bestaande woningen zijn de laatste jaren fors gestegen, waardoor een koopwoning voor veel mensen onbetaalbaar is.⁵ Daarnaast kunnen veel mensen geen woning vinden die past bij hun levensfase (bijvoorbeeld een gelijkvloerse woning voor ouderen), of de omstandigheden waarin ze zich bevinden (zoals de behoefte aan een extra slaapkamer bij gezinsuitbreiding). De koopsector en de vrije huursector zijn de laatste jaren nog licht gegroeid, maar de voorraad corporatiewoningen bleef nagenoeg gelijk.⁶ Het aandeel sociale huurwoningen in de totale woningvoorraad is dus afgenomen. Dat is het resultaat van jarenlang Rijksbeleid gericht op liberalisering van de woningmarkt.⁷ De laatste jaren kwamen er ook steeds minder sociale huurwoningen vrij voor nieuwe huurders.⁸ Dat komt onder andere omdat bewoners van sociale huurwoningen nog maar beperkt doorstromen naar woningen in het midden- en hogere segment. De woningmarkt zit dus op slot.

Het tekort aan sociale huurwoningen is extra problematisch voor woningzoekenden die bijzondere aandacht nodig hebben. Dat zijn mensen die niet alleen een dak boven hun hoofd zoeken, maar die ook nadere zorg, ondersteuning en begeleiding nodig hebben. Denk aan hulpbehoevende ouderen, dak- en thuislozen, mensen die afkomstig zijn uit een zorginstelling, arbeidsmigranten en asielzoekers die een asielvergunning hebben gekregen (statushouders). Mensen die tot een aandachtsgroep behoren, kunnen vaak geen huis kopen of een woning in de vrije sector huren. Zij zijn meestal afhankelijk van sociale huurwoningen. Het ontbreken van een 'thuis' kan bij hen tot meerdere en meer indringende sociale problemen leiden, omdat hun leefsituatie daardoor onvoldoende stabiel is. Problemen die bovendien bredere maatschappelijke kosten met zich kunnen meebrengen, bijvoorbeeld voor het tijdelijk maar soms langdurig bieden van alternatieve opvang. Denk aan een alleenstaande moeder met kind waarvoor nog geen woning beschikbaar is en die tijdelijk in een hotel wordt ondergebracht.

Ook statushouders worden geraakt door de wooncrisis. Zij worden geacht zo snel mogelijk in te burgeren en te integreren.⁹ Snelle huisvesting in gemeenten is een voorwaarde om actief te kunnen deelnemen aan de Nederlandse samenleving. Het is dus zaak dat statushouders de COA-opvang zo snel mogelijk verlaten. Dat is ook nodig om voldoende opvangplekken beschikbaar te houden voor nieuwe

asielzoekers. Maar al sinds 2018 stagneert de uitstroom van statushouders uit de COA-opvang. Het lukt dus onvoldoende om hen hier te laten wonen op een manier die bijdraagt aan een snelle en volwaardige deelname aan de Nederlandse samenleving.

1.2 Context en adviesvraag

Dit advies maakt deel uit van ons programma 'Migratie en lokaal bestuur'.¹⁰ Met dat programma willen we als adviesraad meer inzicht krijgen in knelpunten die gemeenten ervaren bij de uitvoering en uitwerking van migratiebeleid op lokaal niveau. Dit advies gaat over hoe gemeenten, provincies en het Rijk samenwerken bij het huisvesten van statushouders. De vraag die we in dit advies beantwoorden is:

Wat voor knelpunten ervaren gemeenten bij het huisvesten van statushouders en wat is ervoor nodig om die knelpunten weg te nemen of te verminderen?

1.3 Onderzoek

Voor het schrijven van dit advies hebben we literatuuronderzoek gedaan en overige bronnen geraadpleegd. Daarnaast hebben we op basis van door het COA aangeleverde data een (interne) analyse gemaakt van de landelijke, provinciale en gemeentelijke trends voor wat betreft de mate waarin wordt voldaan aan de wettelijke taakstelling voor het huisvesten van statushouders. Bij die analyse hebben we ook gegevens betrokken over onder meer inwoneraantal, bevolkingsontwikkeling, woningbestand, registratietijden en zoektijden voor sociale huurwoningen, aanwezigheid van opvang voor asielzoekers en projecten voor huisvesting voor gemengde groepen. Op basis van de trendanalyse hebben we een aantal provincies en gemeenten geselecteerd om mee in gesprek te gaan. De selectiecriteria waren: geografische spreiding, grote, middelgrote en kleine gemeenten, waaronder krimpgemeenten, waarbij we in de geselecteerde provincies hebben gekozen voor gemeenten die een tegengestelde trend lieten zien. De provincies die we hebben geselecteerd zijn: Friesland, Gelderland, Noord-Holland en Noord-Brabant. De gemeenten die we hebben geselecteerd zijn: Tytsjerksteradiel en de Fryske Marren (Friesland), Arnhem en Apeldoorn (Gelderland), Amstelveen, Alkmaar en Amsterdam (Noord-Holland) en Tilburg en Drimmelen (Noord-Brabant). We hebben enkele stakeholders (COA, VNG, IPO, Aedes, Flexwonen, Platform 31, ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), ministerie van Justitie en Veiligheid (J&V) laten reflecteren op onze onderzoeksopzet en de selectie van provincies en gemeenten. Die reflecties hebben niet tot wijziging van de selectie geleid.

Er bestaan grote verschillen tussen provincies en tussen gemeenten voor wat betreft de mate waarin de taakstelling voor het huisvesten van statushouders wordt gerealiseerd. Dat duidt erop dat het gebrek aan sociale huurwoningen niet

20221019.093.0007

de enige verklaring kan zijn voor de (al langere tijd geldende) achterstanden in het huisvesten van statushouders. We hebben ambtelijke en bestuurlijke vertegenwoordigers van de geselecteerde provincies en gemeenten bevroegd over de taakstelling en verklaringen voor de trend in het realiseren daarvan, de specifieke situatie op de woningmarkt, belemmerende regelgeving, procedures en uitvoeringspraktijken op het domein van het migratiebeleid, draagvlak en inzet, samenwerking tussen de verschillende overheden en ondersteuning door het Rijk.

De resultaten van de interviews hebben we in een besloten focusgroepbijeenkomst besproken met vertegenwoordigers van het COA, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), het Interprovinciaal Overleg (IPO), het ministerie van JenV en Vluchtelingenwerk Nederland (VWN). Later hebben we hierover nog apart gesproken met vertegenwoordigers van het ministerie van BZK.

1.4 Leeswijzer

In dit eerste hoofdstuk hebben we de achtergrond van dit advies, de context en adviesvraag en de gehanteerde onderzoeksmethoden beschreven. In hoofdstuk 2 gaan we nader in op de gevolgen van de wooncrisis voor statushouders. In hoofdstuk 3 staat de samenhang tussen de opvang van asielzoekers en huisvesting en integratie van statushouders centraal. Hoofdstuk 4 gaat over de systematiek voor verdeling van de huisvestingsopgave, het provinciale toezicht en ondersteuningsregelingen van het Rijk. In hoofdstuk 5 ten slotte gaan we in op knelpunten die gemeenten ervaren bij het koppelen van statushouders door het COA.

¹ Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), [Dashboard bevolking](#).

² CBS, [Huishoudensprognose 2021-2070](#), 2021.

³ Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (Min. BZK), [De staat van de woningmarkt](#), 2021.

⁴ Min. BZK, [Nationale Woon- en Bouwagenda](#), 2022.

⁵ CBS, [Bestaande koopwoningen, verkoopprijzen, woningtype](#), 2022.

⁶ Sander Vergeer, [Meer dan 90% van de sociale huurwoningen gaat niet naar statushouders, maar naar andere woningzoekenden](#), blog 4 maart 2022.

⁷ Kamerbrief over portefeuille Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening | Kamerstuk | [Rijksoverheid.nl](#).

⁸ Sander Vergeer, [Meer dan 90% van de sociale huurwoningen gaat niet naar statushouders, maar naar andere woningzoekenden](#), blog 4 maart 2022.

⁹ [Kamerstuk 32824, nr. 223 | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen \(officielebekendmakingen.nl\)](#).

¹⁰ [Werkprogramma - Programmalijnen | Adviescommissie voor Vreemdelingenzaken](#).

Hoofdstuk 2

De wooncrisis raakt ook statushouders

De wooncrisis raakt ook statushouders. Velen van hen moeten in de COA-opvang te lang op huisvesting wachten. Dat belemmert hun integratie in de Nederlandse samenleving.

2.1 Huisvesten statushouders: wie doet wat?

Rijk stelt taakstelling vast en verdeelt die over gemeenten

Gemeenten zijn wettelijk verplicht huisvesting voor statushouders te regelen.¹¹ Het ministerie van JenV stelt ieder half jaar vast hoeveel statushouders gemeenten moeten huisvesten. Die taakstelling is gebaseerd op het verwachte aantal asielzoekers dat een asielvergunning krijgt. Het ministerie van BZK is verantwoordelijk voor het huisvestingsbeleid en regelt dus ook de verdeling van de taakstelling over gemeenten. Het inwoneraantal bepaalt hoeveel statushouders een gemeente moet huisvesten.¹² De ministeries van JenV en BZK bespreken samen met het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) (verantwoordelijk voor integratie) de voortgang van de realisatie van de taakstelling met vertegenwoordigers van provincies en gemeenten. Dat doen zij aan de Landelijke Regietafel Migratie en Integratie (LRT).¹³

Het COA wijst statushouders toe aan gemeenten

Het COA is verantwoordelijk voor het toewijzen of 'koppelen' van statushouders aan gemeenten.¹⁴ Het gaat met kansrijke asielzoekers en statushouders in gesprek over opleiding en werkervaring in het land van herkomst, ambities en de aanwezigheid van een sociaal netwerk in Nederland.¹⁵ Dit zijn factoren die meewegen, maar die niet doorslaggevend zijn voor koppeling aan een gemeente. Het COA noemt dit 'zachte plaatsingscriteria'. In het intakegesprek komen ook 'harde plaatsingscriteria' aan bod, zoals de aanwezigheid van eerstegraads familie, het hebben van werk of het volgen van een opleiding in Nederland en medische bijzonderheden die plaatsing in een bepaalde regio noodzakelijk maken. Op basis van de informatie uit het intakegesprek stelt het COA een 'klantprofiel' op. Dat bevat ook een advies over plaatsing in een arbeidsmarktregio. Het COA schat daarmee in waar iemand de meeste kans maakt een nieuw leven op te bouwen en deel te nemen aan de maatschappij. Het COA zoekt een azc in die arbeidsmarktregio of in de buurt daarvan en koppelt de persoon vervolgens aan een gemeente in of nabij die regio. Het COA heeft na verlening van de asielvergunning door de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) twee weken de tijd om de statushouder aan een gemeente te koppelen.

Gemeenten regelen huisvesting

Als het COA de statushouder aan een gemeente heeft gekoppeld, moet die gemeente een woning regelen. Het klantprofiel dat het COA heeft opgesteld, wordt opgenomen in het Taakstellingsvolgsysteem (TVS), dat gemeenten kunnen inzien.¹⁶ Zo kunnen zij onder meer informatie over de statushouder vinden die relevant is voor het vinden van passende huisvesting. Dat is niet altijd eenvoudig, bijvoorbeeld als er nog een gezinsherenigingsprocedure loopt, waarvan de uitkomst onzeker is. De gemeente heeft in beginsel tien weken de tijd om passende huisvesting te regelen, plus twee weken voor de feitelijke verhuizing. Gemeenten mogen zelf bepalen of ze een statushouder zelfstandige of gedeelde woonruimte aanbieden. Statushouders zijn verplicht om de woonruimte die een gemeente aanbiedt te accepteren. Vaak doen gemeenten een beroep op sociale huurwoningen van woningcorporaties. Gemeenten mogen sinds 2017 zelf bepalen of ze statushouders voorrang geven bij het toewijzen van een woning.

Provincies houden toezicht

De provincies hebben op grond van de Gemeentewet de taak om toezicht te houden op de realisatie van de huisvestingstaakstelling door gemeenten.¹⁷ Als een gemeente haar taakstelling niet haalt, dan heeft de provincie een 'beginselplicht' om in te grijpen door middel van 'in de plaats treden bij taakverwaarlozing van een overheid'. Daarvoor gebruiken provincies een toezichtinstrument dat 'de interventieladder' wordt genoemd.¹⁸ Veel provincies hebben in aanvullende beleidskaders, specifiek voor de huisvesting van statushouders, beschreven wanneer en hoe een gemeente op die ladder kan stijgen. Uitgangspunt bij elke interventie is steeds dat de in gebreke blijvende gemeente de kans krijgt de gebreken te herstellen en de uiteindelijke interventie pas plaatsvindt nadat ambtelijk en/of bestuurlijk overleg niet tot het gewenste resultaat heeft geleid.¹⁹

2.2 Statushouders te lang in COA-opvang

De wooncrisis treft ook statushouders. Al sinds 2018 stagneert hun uitstroom uit de COA-opvang. Op 1 september 2021 verbleven er 29.979 personen in de opvang. 10.554 van hen (35%) waren statushouder. Op 1 september 2022 verbleven er 46.136 personen in de opvang, waarvan 17.039 statushouders (37%). Zowel de aantallen asielzoekers als de aantallen statushouders in de opvang zijn het laatste jaar dus aanzienlijk toegenomen. Het aandeel statushouders is min of meer stabiel gebleven.²⁰

Fig. 2: Statushouders in de COA-opvang, sept.'21-sept.'22

Bron: COA (peildatum eerste werkdag van de maand)

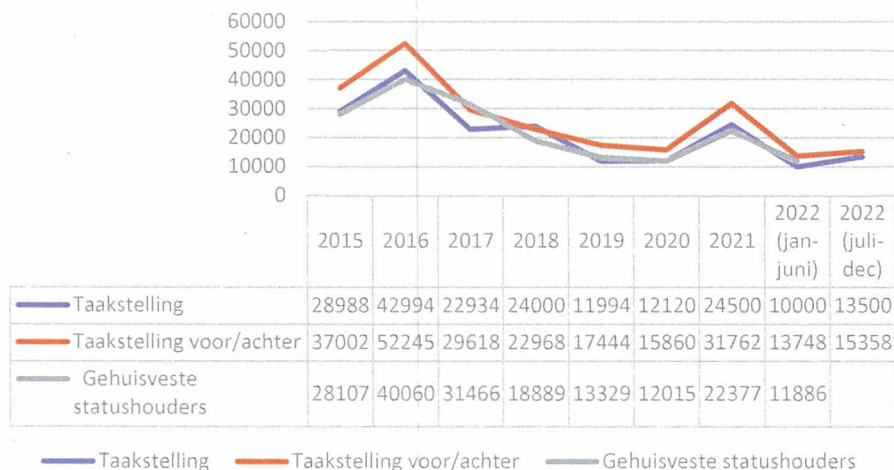
Het Rijk, provincies en gemeenten hebben bestuurlijke afspraken gemaakt over het huisvesten van statushouders. Een daarvan is dat gemeenten statushouders binnen maximaal 14 weken na de vergunningverlening huisvesten.²¹ Door het gebrek aan beschikbare en passende woningen verblijven veel statushouders echter langer in de opvang.²² Woningcorporaties geven bij gemeenten steeds vaker aan dat zij moeite hebben te voldoen aan de prestatieafspraken over het huisvesten van statushouders.²³

Achterstanden op realisatie taakstelling

In de periode 2015-2021 hebben gemeenten met uitzondering van 2017 altijd een achterstand gehad op de taakstelling voor het huisvesten van statushouders. In de jaren 2015-2016 hebben gemeenten de hoge taakstellingen nagenoeg gerealiseerd, maar de achterstanden van daarvoor liepen zij toen niet in. Dat lukte ze in 2017 wel. In dat jaar huisvestten gemeenten meer statushouders dan de taakstelling, inclusief de achterstanden daarop van voorgaande jaren. In 2018 liep het aantal gehuisveste statushouders echter scherp terug, ook ten opzichte van de taakstelling, waardoor er opnieuw achterstanden ontstonden. In 2019 en 2020 huisvestten gemeenten weliswaar meer statushouders dan de relatief lage taakstellingen, maar de eerder ontstane achterstanden liepen zij ook toen niet in. In de periode april 2020 tot en met juli 2021 heeft een taskforce van de IND een achterstand van circa 15.000 asielaanvragen afgehandeld.²⁴ Dat had ook tot gevolg dat er in relatief korte tijd veel asielvergunningen werden verleend. Hierdoor verdubbelde de taakstelling voor het huisvesten van statushouders in 2021 ten opzichte van 2020.²⁵ In 2021 hebben gemeenten meer dan 10.000 statushouders meer gehuisvest dan in 2020. Maar omdat de verdubbelde taakstelling niet werd gerealiseerd, nam de achterstand ook in dat jaar verder toe. In de eerste helft van 2022 hebben gemeenten bijna 12.000 statushouders gehuisvest. Daarmee hebben zij hun taakstelling gehaald én hebben zij een

bescheiden deel van de achterstand ingelopen. In de tweede helft van 2022 moeten gemeenten nog eens 13.500 statushouders huisvesten. Inclusief de bestaande achterstanden gaat het om meer dan 15.000 statushouders.

Fig.3: Taakstelling, huisvesting statushouders, 2015-1 juli 2022

Bron: Rijksoverheid²⁶

Er bestaan grote verschillen tussen gemeenten als het gaat om het (tijdig) huisvesten van statushouders. Gemeenten die structureel goed presteren geven aan dat ze het als een belangrijke maatschappelijke opgave zien. Zij zien hun stevige ambtelijke en bestuurlijke inzet, de intensieve samenwerking met woningcorporaties en het actief bemiddelen van statushouders als voornaamste redenen voor hun goede prestaties. Maar ook deze gemeenten benadrukken dat het in de huidige woningmarkt een grote uitdaging is alle statushouders tijdig te huisvesten.²⁷

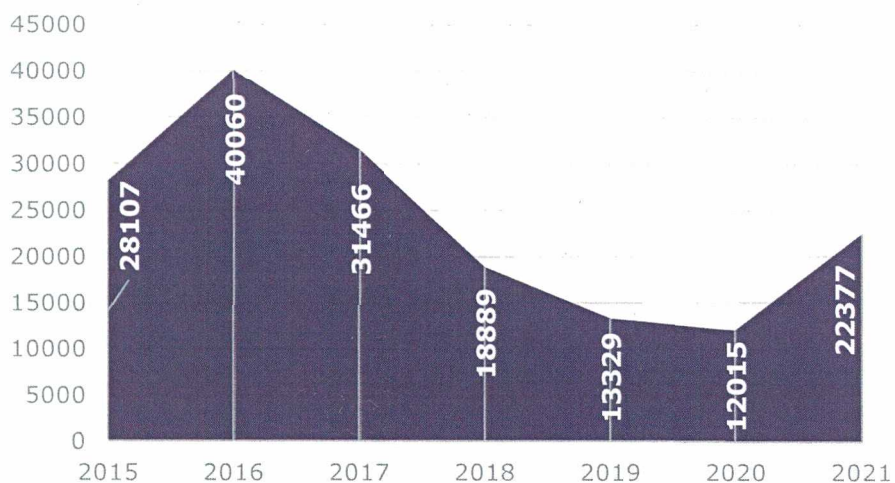
Het langdurige(r) verblijf van statushouders in de opvang is problematisch, omdat het hun mogelijkheden beperkt om snel en soepel te integreren in de Nederlandse samenleving en zij opvangplekken bezet houden voor asielzoekers die nog in afwachting zijn van een beslissing op hun aanvraag.

2.3 Meer dan 90% van sociale huurwoningen gaat naar andere groepen woningzoekenden

Er is veel discussie over de (extra) druk die statushouders op de sociale woningmarkt leggen. In de periode 2015-2021 hebben gemeenten in totaal 166.243 statushouders gehuisvest. Gemiddeld huisvestten zij in deze periode 23.749 statushouders per jaar. In 2016 waren dat er ruim 40.000. Die piek was het gevolg van de verhoogde aantallen vluchtelingen in 2015. Dat aantal is sindsdien jaarlijks gedaald tot en met 2020. In 2021 is het aantal gehuisveste statushouders voor het eerst sinds 2016 gestegen ten opzichte van het jaar ervoor. In 2021 hebben alle Nederlandse gemeenten samen 22.377 statushouders gehuisvest (peildatum 1 januari 2022).²⁸

Fig. 4: Door gemeenten gehuisveste statushouders

Bron: COA.

Er worden gemiddeld 1,7 statushouders per woning gehuisvest.²⁹ Volgens dat gegeven zouden er over de periode 2015-2021 gemiddeld 12.960 woningen per jaar zijn toegewezen aan statushouders.

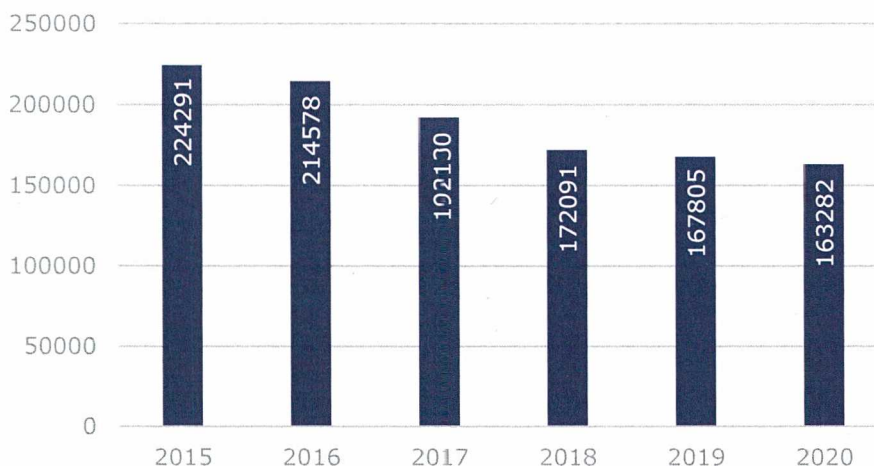
Fig. 5: Aantal woningen voor statushouders, 2015-2021

Bron: COA, bewerking Adviesraad Migratie (ACVZ).

Het totale aantal toegewezen corporatiewoningen is in de periode 2015-2020 ieder jaar afgenomen. In 2015 kwamen er nog 224.291 corporatiewoningen beschikbaar. In 2020 waren dat er nog 163.282.

Fig. 6: Aantal toegewezen corporatiewoningen, 2015-2020

Bron: [Aedesdatacentrum.nl](https://aedesdatacentrum.nl)

Relateren we het aantal corporatiewoningen dat is toegewezen aan statushouders aan het totaal aantal toegewezen sociale huurwoningen dan blijkt dat in de periode 2015-2020 jaarlijks gemiddeld 7,3% van alle sociale huurwoningen van corporaties verhuurd werd aan statushouders. Er was een piek in dat aandeel van 11% in 2016. Daarna nam het aandeel ieder jaar af tot 4,3% in 2020. Er is nog geen informatie beschikbaar over het totaal aantal toegewezen sociale huurwoningen in 2021. Dat aantal ligt vermoedelijk niet hoger dan in 2020. Als het totale aantal toegewezen corporatiewoningen in 2021 gelijk zou zijn aan het aantal dat in 2020 vrijkwam, dan zou in 2021 8% van alle sociale huurwoningen van corporaties verhuurd zijn aan statushouders. De toename van het aandeel houdt verband met de omstandigheid dat gemeenten in 2021 bijna tweemaal zo veel statushouders hebben gehuisvest dan in 2020.

Fig. 7: Aandeel woningen voor statushouders van toegewezen corporatiewoningen, 2015-2020

Bron: COA, [Aedesdatacentrum.nl](https://aedesdatacentrum.nl), bewerking Adviesraad Migratie (ACVZ).

Meer dan 90% van de sociale huurwoningen gaat dus niet naar statushouders. In absolute zin zorgen statushouders voor extra druk op de sociale woningmarkt. Maar de wooncrisis wordt niet door hen veroorzaakt. Zij hebben er net als Nederlandse burgers wel last van.

2.4 Afschaffing verplichte urgentieregeling voor statushouders verkeerd signaal

Met ingang van 1 juli 2017 is de wettelijke verplichting om statushouders als urgentie categorie aan te merken, afgeschaft.³⁰ Tot die tijd was in de Huisvestingswet bepaald dat, wanneer een gemeente een huisvestingsverordening met een urgentieregeling instelde, statushouders die voor de eerste keer een woning zoeken, in ieder geval als urgent woningzoekenden moesten worden aangewezen. Het doel daarvan was om de integratie van statushouders in de samenleving en de doorstroom in de asielketen te bevorderen. Het Kabinet vond de afschaffing van deze regeling noodzakelijk om verdringing van andere woningzoekenden op de sociale huurwoningmarkt te voorkomen.³¹ Omdat de taakstelling voor het huisvesten van statushouders echter bleef bestaan en het kabinet het 'ook van groot belang achtte' dat gemeenten aan die taakstelling bleven voldoen, moesten gemeenten in hun huisvestingsverordening voortaan wel vastleggen hoe zij invulling geven aan de taakstelling. Daarnaast zegde het Kabinet toe dat het schrappen van de urgentiestatus gepaard zou gaan met maatregelen om voor statushouders ook in andere vormen van huisvesting te voorzien.³²

Gemeenten hebben nog steeds de *bevoegdheid* om statushouders als urgentie categorie aan te wijzen. Veel gemeenten doen dat ook nog.³³ Statushouders vormen immers hoe dan ook een aandachtsgroep, omdat zij niet via het reguliere wachtlijststelsel kunnen worden gehuisvest. Zij hebben anders dan reguliere woningzoekenden geen wachttijd kunnen opbouwen. Bovendien hebben zij vaak een beperkt sociaal netwerk, beheersen zij de Nederlandse taal minder goed en beschikken zij niet over vaste huisvesting van waaruit zij een woning kunnen zoeken.³⁴ De urgentieregeling voor statushouders was bedoeld als instrument om gemeenten in staat te stellen aan de taakstelling te voldoen.³⁵

Om echt mee te kunnen doen in de Nederlandse samenleving is het van groot belang dat statushouders zo snel mogelijk na vergunningverlening in gemeenten worden gehuisvest. Omdat de woonruimte in Nederland schaars is en de maatschappelijke opgave evenredig verdeeld moet worden is sturing vanuit het Rijk nodig. Bij die sturing hoort ook een heldere normstelling die het mogelijk maakt aan de wettelijke verplichting te voldoen. De verplichte urgentieregeling voor statushouders voorzag hierin. In een periode waarin langdurig niet of nauwelijks is geïnvesteerd in de sociale woningvoorraad noch in tijdelijke woonvoorzieningen, is een urgentieregeling feitelijk de enige manier om aan de taakstelling te voldoen. De afschaffing van de verplichte urgentieregeling is

gemeenten niet behulpzaam geweest bij het voldoen aan de taakstelling. Sterker nog, het heeft verschillende negatieve effecten.

Ten eerste heeft het een psychologisch effect, omdat afschaffing van de voorrang voor statushouders uitstraalt dat het huisvesten van deze groep woningzoekenden minder urgent zou zijn. Het is die indruk die gemeenten ook in de verdediging kan drukken op het moment dat zij besluiten statushouders (toch) als urgentiegroep aan te merken. Van de wet hoeft het immers niet meer.

Ten tweede kan de afschaffing ook praktisch gezien negatieve effecten op het huisvesten van statushouders hebben. Als een gemeente ervoor kiest statushouders niet langer als urgentiegroep aan te wijzen en inspanningen van corporaties om statushouders te huisvesten teruglopen, heeft de gemeente geen stok meer achter de deur om ervoor te zorgen dat corporaties die inspanningen op korte termijn weer intensiveren.

Deze negatieve effecten moeten niet worden onderschat. Zeker niet in combinatie met het feit dat na de afschaffing van de wettelijk verplichte urgentieregeling jarenlang onvoldoende werk is gemaakt van de toezegging om voor statushouders in andere vormen van huisvesting te voorzien. Het Rijk heeft zich daarmee in eigen voet geschoten, omdat het de uitstroom van statushouders uit de COA-opvang belemmert en voor extra druk zorgt op de opvangcapaciteit. Maar het Rijk heeft in zekere zin ook boter op het hoofd omdat het met de afschaffing van zijn eigen heldere normstelling een verkeerd signaal aan gemeenten heeft afgegeven.

Op grond van het vorenstaande pleiten wij ervoor de wettelijke urgentieregeling voor statushouders weer in te voeren.

Aanbeveling 1 (aan het Rijk)

Voer de wettelijke verplichting voor gemeenten weer in om statushouders als urgentiecategorie aan te merken in het geval gemeenten een huisvestingsverordening met een urgentieregeling instellen.

2.5 Plannen die in de steigers staan

Versterking beleid huisvesting aandachtsgroepen

De uitdagingen bij het huisvesten van aandachtsgroepen zijn helder beschreven in het rapport *'Een thuis voor iedereen'*.³⁶ De *interbestuurlijke werkgroep versterking beleid huisvesting aandachtsgroepen* benadrukte daarin dat het huisvesten van aandachtsgroepen een integrale opgave is: 'het gaat niet alleen over de juiste woning maar ook over een lage huurprijs, ondersteuning in de buurt, (mantel)zorg in de nabijheid, bestaanszekerheid en meedoen in de maatschappij. Om deze integrale opgave te realiseren, is inspanning van meerdere overheidslagen en maatschappelijke partijen nodig'.³⁷ De werkgroep constateerde dat er sprake is van gebrekkige monitoring, ongelijke verdeling van aandachtsgroepen over gemeenten, ontoereikende budgetten bij gemeenten, onvoldoende

20221019.09.012

investeringsruimte bij woningcorporaties, een toenemende druk op leefbaarheid van wijken waar aandachtsgroepen worden gehuisvest, tekorten aan kennis en capaciteit bij sommige gemeenten en een gebrek aan centrale regie. De werkgroep pleitte voor spoedmaatregelen voor de korte termijn en voor het inrichten van een nationale samenwerkingsagenda voor de langere termijn. Op korte termijn moet vooral worden voorkomen dat mensen kwetsbaar worden en tot een aandachtsgroep gaan behoren. Ook moeten mogelijkheden in de bestaande woningvoorraad beter worden benut en moeten gemeenten en woningcorporaties meer structurele middelen krijgen. Het Rijk, provincies, gemeenten en woningcorporaties moeten er daarnaast op de langere termijn samen voor zorgen dat er voldoende woningen voor alle aandachtsgroepen komen, dat er meer ondersteuning komt op het gebied van welzijnswerk en zorg, dat wijken leefbaar en veerkrachtig blijven en dat sociale huurwoningen, mensen en budgetten evenwichtiger worden verdeeld over het land.³⁸

Bestuurlijk aanjager huisvesting statushouders

In de periode van 1 februari tot 1 november 2021 heeft Jantine Kriens als bestuurlijk aanjager extra aandacht van regionale en lokale bestuurders gevraagd voor de urgentie om statushouders te blijven huisvesten. In haar rapport '*Wind tegen tij*' constateerde zij onder meer dat er te lang een gebrek aan urgentiebesef is geweest bij de Rijksoverheid en de politiek, dat er te laat is opgeschaald en dat het te lang heeft geduurd voordat gemeenten konden rekenen op financiële en inhoudelijke ondersteuning van het Rijk. Kriens onderschreef de constatering van de interbestuurlijke werkgroep dat een coherente en integrale aanpak rond de huisvesting van statushouders ontbreekt. In navolging van de werkgroep pleitte ze voor een intensivering van de samenwerking tussen het Rijk, provincies en gemeenten, het financieel ondersteunen van gemeenten en het vergroten van de investeringscapaciteit van woningcorporaties. Ook riep zij op om de huidige manier waarop de taakstelling over gemeenten wordt verdeeld te evalueren en te onderzoeken of het mogelijk is de koppeling van statushouders aan gemeenten door het COA meer af te stemmen op het aanbod van woningen in gemeenten.³⁹

Nationale Woon- en Bouwagenda

Het kabinet heeft in maart 2022 de nationale Woon- en Bouwagenda gepresenteerd.⁴⁰ Het doel daarvan is het bevorderen van de beschikbaarheid, betaalbaarheid en kwaliteit van het woningaanbod in Nederland. Inzet is de realisatie van 100.000 woningen per jaar, waarvan ten minste twee derde betaalbare huur- en koopwoningen. Hiermee neemt het kabinet meer regie op ruimtelijke ordening en volkshuisvesting. Onderdeel van de agenda vormen programma's rondom woningbouw, wonen, betaalbaarheid, leefbaarheid en verduurzaming. Zoals bepleit door de interbestuurlijke werkgroep is er een apart programma voor het huisvesten van aandachtsgroepen opgezet. Ook voor hen wordt ingezet op versnelde bouw van woningen, waaronder tijdelijke en geclusterde woonvoorzieningen. Daarnaast gaat het kabinet een ondergrens voor

het aandeel sociale huurwoningen stimuleren, om aandachtsgroepen evenredig over gemeenten te verdelen.⁴¹ Ook worden regionale woonzorgvisies opgesteld, die duidelijk moeten maken wat aandachtsgroepen nodig hebben als het gaat om wonen, zorg, welzijn en werk. Tot slot wordt in dat programma ingezet op preventie, zodat vaker wordt voorkomen dat mensen tot een aandachtsgroep gaan behoren.

De wooncrisis en de gevolgen daarvan voor aandachtsgroepen hebben inmiddels de volle aandacht. Op basis van het onderzoek dat wij voor dit advies hebben uitgevoerd en eerder door ons uitgevoerd onderzoek onderschrijven wij het belang van passender bouwen en een betere spreiding van aandachtsgroepen en benadrukken we nogmaals het belang van blijvende investeringen in flexibele woonoplossingen.

2.6 Passender bouwen voor en betere spreiding van aandachtsgroepen

Om de uitstroom van statushouders uit de COA-opvang te stimuleren, moet de huisvesting van statushouders onderdeel worden van het bredere vraagstuk rondom het wonen van aandachtsgroepen.⁴² De kern van de wooncrisis is het tekort aan betaalbare en passende huurwoningen. Er zijn niet alleen veel mensen die 'scheef wonen', de woningvoorraad zelf is ook uit balans. Die bestaat voor het overgrote deel uit standaard eengezinswoningen, terwijl er steeds meer eenpersoonshuishouders zijn die behoefte hebben aan kleinere woningen.⁴³ Dat geldt ook voor veel woningzoekenden die behoren tot aandachtsgroepen, waaronder alleenstaande statushouders.

Het is goed dat naar aanleiding van het rapport '*Een thuis voor iedereen*' een gelijknamig interbestuurlijk programma is ingericht, met als doel om binnen tien jaar voor alle aandachtsgroepen passende woonruimte te realiseren en hun diverse hulpvragen gecombineerd op te pakken aan de hand van regionale woonzorgvisies. Binnen dat programma zal niet alleen oog moeten bestaan voor alleenstaande statushouders, maar moet ook specifiek aandacht worden besteed aan bovengemiddeld grote gezinnen van statushouders, die in de regel zonder bouwkundige aanpassingen niet in bestaande eengezinswoningen kunnen worden gehuisvest.

Naast het meer en passender bouwen in algemene zin en voor aandachtsgroepen, waaronder statushouders, in het bijzonder, is het van belang meer oog te hebben voor lokale maatschappelijke problematiek in aandachtswijken. Aandachtsgroepen, waaronder statushouders, zijn voor woonruimte vooral afhankelijk van sociale huurwoningen. Die woningen zijn doorgaans geconcentreerd in bepaalde wijken en zelfs complexen, waardoor aandachtsgroepen vaak geconcentreerd worden gehuisvest. Dat kan ten koste gaan van de veiligheid en leefbaarheid. Met het oog op veerkrachtige wijken zou meer moeten worden ingezet op spreiding van het woningaanbod en menging van

20221019.093.0013

bewonersgroepen, niet alleen door het aantrekken van starters, midden- en hogere inkomens in aandachtswijken, maar ook door meer sociale huur in duurdere wijken te realiseren.⁴⁴ Maar gemeenten die weinig grond en geen strategisch bezit hebben, zijn voor het kopen daarvan afhankelijk van marktpartijen en de grond in betere wijken en buurten is duur. Niet alle gemeenten hebben de middelen om die grond te kopen. Voor het realiseren van betaalbare sociale huur in betere buurten en wijken en dus tot een meer gespreide huisvesting van aandachtsgroepen te komen, is regie en financiële ondersteuning van het Rijk nodig.⁴⁵

2.7 Meer investeren in flexwoningen

Het uitbreiden van de woningvoorraad is een maatregel die de woningnood in algemene zin en ook die voor statushouders op de middellange termijn kan verminderen. Maar er zijn al langere tijd te veel statushouders die te lang in de opvang verblijven.⁴⁶ Zij moeten alsnog zo snel mogelijk uitstromen om de opvangcapaciteit zo veel mogelijk vrij te houden voor asielzoekers die nog in afwachting zijn van een beslissing op hun aanvraag. Daarom moet in de tweede plaats meer werk worden gemaakt van flexibele woonoplossingen, waar statushouders en andere aandachtsgroepen in afwachting van reguliere woonruimte kunnen worden gehuisvest.⁴⁷

Flexwoningen zijn verplaatsbare woningen waarmee tijdelijke druk op de woningmarkt kan worden opgevangen. Ze worden feitelijk gebruikt als een flexibele schil van de woningmarkt. Flexwoningen zijn vaak stapelbaar, samen te voegen en gemakkelijk aan te passen aan veranderende woonwensen. Ze worden onder gecontroleerde omstandigheden in fabrieken geproduceerd en kunnen na productie snel geleverd en geplaatst worden, bijvoorbeeld op tijdelijk braakliggend terrein.⁴⁸

Hoewel er door de hoge nood in steeds meer gemeenten wordt geëxperimenteerd met flexwoningen⁴⁹ bestaat er ook nog steeds weerstand tegen, zowel bij gemeenten als corporaties. Die weerstand is gestoeld op de gedachte dat structurele problemen op de woningmarkt niet kunnen worden opgelost met tijdelijke huisvestingsinitiatieven. Wat ook meespeelt zijn twijfels over de vraag of die tijdelijkheid niet schuurt met de noodzakelijke kwaliteit en stabiliteit van de huisvesting van aandachtsgroepen. Tot slot zien sommige corporaties financiële risico's omdat flexwoningen langer meegaan dan dat bouwlocaties beschikbaar zijn. Dat brengt onzekerheden met zich mee voor wat betreft eindwaardes, verplaatsingskosten en mogelijke vervolglocaties.⁵⁰

Flexwoningen zijn geen structurele oplossing voor de wooncrisis. Als het gaat om statushouders kunnen ze, afhankelijk van waar ze worden neergezet en of en hoe het samenleven wordt georganiseerd, ook beperkingen met zich meebrengen als het om integratie gaat. Maar het is beter dan een langdurig verblijf in een opvanglocatie voor asielzoekers. Flexwoningen vormen een voor de hand liggende

tijdelijke oplossing voor statushouders die nu langer dan gebruikelijk op een huis moeten wachten in de COA-opvang. Dat kan zo worden georganiseerd dat verbinding ontstaat tussen de verschillende bewonersgroepen onderling en tussen bewoners en buurtgenoten. Dat vraagt om investeringen. In gemeenschappelijke ontmoetingsruimtes, een gevarieerd activiteitsaanbod, goed samenleven en het integreren van voorzieningen die ook voor buurtbewoners aantrekkelijk zijn. Bekende voorbeelden zijn Plan Einstein in Utrecht, Startblok Riekerhaven in Amsterdam en de Stieltjesstraat in Nijmegen. In Utrecht (Plan Einstein) woonden asielzoekers en Utrechtse jongeren in verschillende gebouwen, maar was er een gemeenschappelijke ruimte waar gezamenlijke activiteiten werden ondernomen. In Startblok Riekerhaven wonen statushouders en starters op de woningmarkt door elkaar heen en in het project Stieltjesstraat in Nijmegen werden de onderste verdiepingen van het pand bewoond door asielzoekers en de bovenste verdiepingen door starters.

Er zijn op dit moment al behoorlijk wat projecten met flexibele en gemengde woonvoorzieningen, waar statushouders met andere doelgroepen samenwonen. Enkele voorbeelden:⁵¹

In **Gouda** zijn 60 verplaatsbare sociale huurwoningen gerealiseerd voor één- en tweepersoonshuishouders, bestemd voor specifieke groepen die op dit moment weinig kansen hebben op de woningmarkt, waaronder statushouders ('de Rietgors').

De gemeente **Delft** stelde een voormalig kantoorpand beschikbaar voor de huisvesting van studenten, starters en statushouders ('de Woondiversiteit').

In **Rotterdam** is een woongemeenschap gerealiseerd waar ouderen, spoedzoekers en statushouders elkaar helpen ('Samen en anders').

In **Den Bosch** zijn flexwoningen (studio's en appartementen) gebouwd voor verschillende groepen spoedzoekers, waaronder statushouders ('de Fuik').

In **Arnhem** worden verschillende doelgroepen, waaronder statushouders, gehuisvest in een oud verzorgingshuis, gecombineerd met diverse bedrijfjes ('Akker 71').

In **Haren** is een voormalig revalidatiecentrum in gebruik genomen als tijdelijke locatie voor woon-, werk- en zorgvoorzieningen voor kwetsbare jongeren, jongeren met een specifieke studieachtergrond, statushouders, startende ondernemers en organisaties met een sociaal-maatschappelijke signatuur ('Hub Haren').

De voorlopig aanhoudende schaarste op de woningmarkt vraagt om veel meer van dit soort initiatieven.

Aanbeveling 2 (aan het Rijk, provincies en gemeenten)

Blijf investeren in flexibele woonoplossingen voor verschillende groepen woningzoekenden, waaronder statushouders. Bij het afstoten van leegstaand Rijksvastgoed voor dit soort initiatieven zouden niet alleen financiële opbrengsten, maar ook het maatschappelijk belang van een versnelde huisvesting en betere integratie van statushouders moeten worden meegewogen.⁵²

2.8 Specifieke ondersteuningsregelingen van het Rijk onvoldoende effectief

De gemeentelijke huisvestingsopgave is groot. Daarom heeft het Rijk een aantal maatregelen getroffen om gemeenten bij die taak te ondersteunen. Het gaat om generieke maatregelen, regelingen voor aandachtsgroepen in brede zin en specifieke regelingen voor statushouders.⁵³ Vanuit gemeenten is aangegeven dat die laatste maatregelen vaak onder hoge druk worden opgesteld, niet goed doordacht zijn of dat de voorwaarden voor deelname voor gemeenten onvoldoende aantrekkelijk zijn. Gemeenten hebben de 'Tijdelijke Regeling Stimulering Huisvesting Vergunninghouders' (TRSHV, 1 februari 2016 – 1 januari 2021),⁵⁴ de eenmalige regeling 'Financiële impuls huisvesting grote gezinnen vergunninghouders' (15 juli 2021)⁵⁵ en de 'Hotel – en Accommodatieregeling' (HAR, 1 november 2021 – 1 mei 2022, verlengd tot 1 augustus 2022)⁵⁶ als voorbeelden genoemd.

Tijdelijke Regeling Stimulering Huisvesting Vergunninghouders

De TRSHV is ingesteld naar aanleiding van de forse toename van het aantal asielzoekers in 2015 en de (toen ook al) beperkte uitstroom van statushouders uit de COA-opvang. Het doel van de regeling was het stimuleren van de bouw en verhuur van woonvoorzieningen voor statushouders zonder dat dit zou leiden tot verdringing van andere woningzoekenden. De regeling had daarom alleen betrekking op woonvoorzieningen die aan de bestaande woningvoorraad werden toegevoegd. In die woonvoorzieningen konden ook andere doelgroepen worden gehuisvest, maar de subsidie gold alleen voor statushouders. Een van de uitgangspunten van de regeling was dat de kosten voor de maatschappij beperkt moesten blijven. Om te voorkomen dat aanspraak op huurtoeslag kon worden gemaakt, golden maximale huurprijzen en het bijstandsbudget werd beperkt door toepassing van de kostendelersnorm. De subsidie bedroeg 6.250 euro per statushouder. Er gold een subsidieplafond van 87,5 mln. euro, waarmee woonruimte voor 14.000 statushouders zou kunnen worden gesubsidieerd.⁵⁷

Aan het einde van de regeling was slechts 4% van het budget, 3.437.500 euro, aan subsidie verstrekt, waarmee 550 statushouders zijn gehuisvest. Door het onthouden van recht op huurtoeslag en het toepassen van de kostendelersnorm was de TRSHV niet aantrekkelijk voor statushouders, gemeenten en corporaties, omdat de regeling feitelijk niet rendeerde. Bovendien, zo concludeerde RIGO Research en Advies eerder in de evaluatie van de regeling, was de voorwaarde om een woning te laten bewonen door minimaal vier (meestal alleenstaande) statushouders niet bevorderlijk voor het maatschappelijk draagvlak.⁵⁸

Financiële impuls huisvesting grote gezinnen vergunninghouders

De 'Financiële impuls huisvesting grote gezinnen vergunninghouders' (15 juli 2021) was een eenmalige specifieke uitkering voor gemeenten voor het stimuleren van versnelde huisvesting en begeleiding van grote gezinnen statushouders (acht of meer personen) die in de COA-opvang verbleven en die door het COA al aan een gemeente waren gekoppeld.⁵⁹ De uitkering aan de gemeente betrof 32.500 euro per gezin. Dat budget kon bijvoorbeeld worden ingezet om een woning geschikt te maken voor bewoning door een groot gezin. In totaal hebben 24 gemeenten uitkeringen ontvangen voor het huisvesten van 31 grote gezinnen, waarmee het Rijk in totaal 1.007.500 euro aan gemeenten heeft uitgekeerd.⁶⁰

De door ons geconsulteerde gemeenten die geen gebruik van deze regeling hebben gemaakt, hebben aangegeven dat de aanmeldingstermijn te krap was. Op 27 mei 2021 vond een online informatiebijeenkomst voor gemeenten plaats. Geïnteresseerde gemeenten konden zich aanmelden van 27 mei 2021 tot en met 11 juni 2021. Sommige gemeenten achtten het niet reëel om in die periode in overleg met woningcorporaties tot concrete plannen te komen voor verbouwing van woningen.⁶¹

Daarnaast hebben sommige geïnteresseerde gemeenten van corporaties te horen gekregen dat het bedrag van de uitkering te laag was om woningen kostendekkend te kunnen aanpassen. En in het geval twee woningen zouden kunnen worden samengevoegd, zou dat de corporatie iedere maand derving van huurinkomsten van één woning opleveren, die gecompenseerd zou moeten worden.⁶²

Hotel- en Accomdatieregeling (HAR)

De 'Hotel- en Accomdatieregeling' (HAR) bood gemeenten de mogelijkheid om gekoppelde statushouders voor maximaal zes maanden tijdelijk onderdak te bieden in hotels en andere accommodaties die niet bestemd of geschikt waren voor permanente bewoning. Het ging naast hotels, pensions en bed & breakfasts om recreatiewoningen, stacaravans, overige woningen met recreatieve bestemming en leegstaand vastgoed zonder woonbestemming. Tijdens dat tijdelijke verblijf verstrekke het COA de statushouder eet- en leefgeld en een financiële toelage. Uitplaatsing uit de COA-opvang via de HAR telde direct mee voor de huisvestingstaakstelling. Na afloop van de zesmaandentermijn werden gemeenten financieel verantwoordelijk voor de statushouder. Er was dus géén sprake van een terugkeer naar de COA-opvang als de gemeente er niet in slaagde de statushouder binnen die zes maanden op reguliere wijze te huisvesten. Deelnemende gemeenten ontvingen van het COA een eenmalige financiële toelage van 8.280 euro per statushouder voor de bekostiging van het tijdelijk onderdak en 1.000 euro ten behoeve van diens begeleiding. De HAR gold in eerste instantie voor maximaal zes maanden of zou eerder komen te vervallen zodra gemeenten 2.500 statushouders op grond van deze regeling tijdelijk onderdak hadden geboden. In mei 2022 is de werkingsduur van de regeling met drie maanden verlengd 'om het huisvestingstempo in de eerste helft van 2022 te continueren.'⁶³ Ook is toen

20221019.093.0015

besloten de regeling alsnog open te stellen voor twee eerder uitgesloten groepen statushouders: hoofdpersonen op wier aanvraag om gezinshereniging positief was beslist en statushouders met (minderjarige) kinderen.

Op 30 mei 2022 hadden tien gemeenten bij het COA een verzoek ingediend om in totaal 125 aan hen gekoppelde statushouders tijdelijk onderdak te bieden in hotels en andere accommodaties.⁶⁴ Het maximumaantal van 2.500 statushouders is bij lange na niet bereikt.

De grootste beperkende voorwaarde van de HAR voor gemeenten was dat het COA de tegemoetkoming voor de gemeente en de verstrekkingen aan de statushouder stopte als de gemeente na zes maanden nog geen vervolghuisvesting had gevonden en de gemeente dan dus financieel verantwoordelijk werd voor de statushouder. Omdat de druk op de sociale woningmarkt door deze regeling niet afnam en het volgens sommige gemeenten niet realistisch was te verwachten dat binnen zes maanden passende reguliere huisvesting te vinden zou zijn, ervoeren zij deze voorwaarde als een financieel risico. Daar kwam nog bij dat de gemeente verantwoordelijk werd voor de begeleiding van de statushouder vanaf het moment dat deze via de HAR tijdelijk onderdak werd geboden. Ook daarvoor moesten gemeenten op korte termijn extra capaciteit regelen en werkprocessen inrichten. Al met al woog de eenmalige financiële toelage van het Rijk voor sommige gemeenten niet op tegen de risico's van langdurige extra kosten.⁶⁵

Met het treffen van financiële regelingen om gemeenten te ondersteunen bij hun taakstelling om statushouders te huisvesten erkent het Rijk dat zij die opgave moeten realiseren in een woningmarkt die langdurig onder grote druk staat. Maar de doeltreffendheid van de regelingen laat te wensen over, omdat de inhoudelijke voorwaarden niet aantrekkelijk genoeg zijn, de administratieve vereisten als onwerkbaar worden ervaren of de financiële gevolgen ervan voor gemeenten mogelijk langdurig negatief uitpakken. Uit de gesprekken die we hebben gevoerd leiden we af dat gemeenten behoefte hebben aan meer flexibele, langer lopende regelingen die ruimte bieden om lokaal maatwerk toe te passen bij het huisvesten van alle aandachtsgroepen, zoals de meerjarige 'Regeling huisvesting aandachtsgroepen'. Die regeling geeft gemeenten de vrijheid zelf keuzes te maken hoe en voor welke groep wordt gebouwd. In 2021 is in het kader van deze regeling iets meer dan 35 mln. euro uitgekeerd aan 83 gemeenten voor 124 projecten voor arbeidsmigranten, dak- en thuislozen, woonwagenbewoners, studenten, statushouders en andere spoedzoekers.⁶⁶ Voor 2022 is het uitkeringsplafond van deze regeling vastgesteld op 37,1 mln. euro.⁶⁷ Een dergelijke generieke regeling biedt meer ruimte voor lokaal maatwerk en doet meer recht aan de omstandigheid dat het woningtekort ook voor andere aandachtsgroepen geldt.

Aanbeveling 3 (aan het Rijk)

Bied gemeenten meerjarige generieke regelingen voor het ondersteunen van lokale initiatieven op het gebied van volkshuisvesting voor alle aandachtsgroepen.

2.9 Provinciaal toezicht: van reactie naar preventie

In de gesprekken die we hebben gevoerd, hebben we ook gesproken over de wijze waarop provincies invulling geven aan het toezicht dat zij uitoefenen op het huisvesten van statushouders door gemeenten. Als gemeenten hun taakstelling niet halen, start de provincie een bestuurlijk traject aan de hand van een interventieladder, dat uit zes fasen bestaat. Fase 1 is het inventariseren van de gemeenten die op 1 januari of 1 juli de taakstelling niet hebben gehaald. De laatste stap, fase 6, is feitelijke indeplaatsstelling, waarbij de provincie het huisvesten van statushouders overneemt en op kosten van de gemeente uitvoert.⁶⁸ Provincies beslissen zelf in welk tempo en op welke wijze zij de verschillende fasen van het interbestuurlijk toezicht doorlopen.

Uit de gevoerde gesprekken komt het beeld naar voren van een tamelijk formeel en afstandelijk proces, met vaststaande momenten van communicatie en langlopende interventiefasen. Provincies spreken doorgaans eerst op ambtelijk niveau met gemeenten die hun taakstelling niet hebben gehaald, alvorens bestuurlijk op te schalen. Dat sluit aan bij het uitgangspunt in de wet (Revitalisering Generiek Toezicht, RGT) dat het toezicht in goed vertrouwen en dus sober en terughoudend wordt uitgevoerd.⁶⁹ Een gemeente moet altijd de kans krijgen de achterstand op de taakstelling in te lopen. Actieve ondertoezichtstelling en, uiteindelijk, indeplaatsstelling, kan pas plaatsvinden nadat ambtelijk en bestuurlijk overleg geen effect heeft gehad.

Omdat het toezicht als een opschaalmodel is ingericht, is het, ook los van de ingewikkelde situatie op de woningmarkt, feitelijk ongeschikt om in korte tijd de langer durende stagnatie van uitstroom van statushouders uit de opvang vlot te trekken. Bovendien zijn er de afgelopen jaren te veel gemeenten die hun taakstelling niet halen, waardoor provincies keuzes moeten maken. Zij hebben simpelweg te weinig capaciteit om alle gemeenten die om niet verschoonbare redenen te weinig statushouders huisvesten actief onder toezicht te stellen. Provincies focussen daarom op gemeenten die al langere tijd achterlopen zonder dat zij daar verschoonbare redenen voor hebben.

De inrichting en toepassing van het provinciale toezicht op het huisvesten van statushouders door gemeenten is niet geschikt om de huisvesting van statushouders te versnellen. Maar het voeren van bestuurlijk overleg en het dreigen met juridische interventie door de provincie heeft in de praktijk wel tot gevolg dat achterlopende gemeenten alsnog alles in het werk stellen om aan de taakstelling te voldoen. Er is nog nooit een gemeente geweest waaraan daadwerkelijk de sanctie van indeplaatsstelling is opgelegd. Op basis daarvan concluderen we dat het interbestuurlijk toezicht uiteindelijk wel effectief is. Wij zien in de knelpunten bij het huisvesten van statushouders door gemeenten geen aanleiding om het interbestuurlijk toezicht op de schop te nemen. In plaats daarvan zouden provincies structureel en in regionaal verband aan de voorkant van het proces met gemeenten om tafel moeten gaan zitten, om samen met hen

20221019-093-0018

mogelijkheden voor het huisvesten van statushouders te bekijken en zo te voorkomen dat gemeenten op de interventieladder stijgen en zij het gesprek met hen meer dwingend moeten voeren. Regionaal is er vaak meer mogelijk dan lokaal. Provincies zouden zo proactiever invulling geven aan hun toezichhoudende taak en tegelijkertijd samenwerking tussen gemeenten in de regio kunnen stimuleren.

Aanbeveling 4 (aan provincies)

Vul het bestuurlijk toezicht op de huisvesting van statushouders door gemeenten proactiever in door structureel en regelmatig in regionaal verband met gemeenten in gesprek te gaan over de mogelijkheden om statushouders te huisvesten.

De wooncrisis beperkt de mogelijkheden van gemeenten om betaalbare en passende woningen te vinden voor statushouders. Maar dat is niet het hele of enige verhaal. Statushouders hebben ook last van de semipermanente crisis waarin de opvang van asielzoekers in Nederland verkeert en van de verschillende manieren waarop die opvang en de huisvesting van statushouders zijn georganiseerd. Ook dat bezorgt hen een valse start in Nederland. Hier gaan we in het volgende hoofdstuk op in.

¹¹ [Artikel 28 Huisvestingswet 2014](#). Zie ook: [Huisvesting statushouder | Asielbeleid | Rijksoverheid.nl](#).

¹² De exacte formule luidt: $vg * (iG/iN)$

- 'vg' staat voor het door de staatssecretaris van Veiligheid en Justitie in de Staatscourant bekendgemaakte totale aantal statushouders dat in het daarbij aangegeven kalenderhalfjaar naar verwachting moet worden gehuisvest;

- 'iG' staat voor het aantal inwoners van de gemeente;

- 'iN' staat voor het aantal inwoners van Nederland.

Gemeenten kunnen besluiten hun taakstelling onderling te verdelen, als het totale aantal statushouders dat na die wijziging wordt gehuisvest, maar gelijk blijft. Zie [artikel 29, lid 1 en 2 Huisvestingswet 2014](#).

¹³ Aan de LRT bespreekt het Rijk gezamenlijke migratieopgaven met het Interprovinciaal Overleg (IPO), de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en het COA.

¹⁴ [COA - Huisvesting van statushouders | www.coa.nl](#).

¹⁵ Het COA voert het intakegesprek met statushouders op de dag waarop de vergunning wordt verleend. Bij asielzoekers die een goede kans op een verblijfsvergunning maken, vindt dat gesprek al eerder plaats.

¹⁶ [COA - Taakstellingvolgsysteem | www.coa.nl](#).

¹⁷ [Wetten.nl - Regeling - Gemeentewet - BWBR0005416 \(overheid.nl\)](#).

¹⁸ [Interbestuurlijk toezicht | Gemeenten | Rijksoverheid.nl](#).

¹⁹ [Advies: Pieken en dalen | Publicatie | Adviescommissie voor Vreemdelingenzaken](#), p. 106.

²⁰ Centraal Orgaan opvang Asielzoekers, [Capaciteit en bezetting](#), 2022.

²¹ Het COA heeft na vergunningverlening twee weken de tijd om informatie over de vergunninghouder te verzamelen en de koppeling aan een gemeente tot stand te brengen. Na de koppeling heeft de gemeente 10 weken de tijd om huisvesting te regelen en dan nog twee weken om de verhuizing te laten plaatsvinden. [Huisvesting statushouder | Asielbeleid | Rijksoverheid.nl](#).

²² In oktober 2021 verbleven er 11.000 statushouders in de COA-opvang, waarvan ruim 6.000 langer dan de afgesproken verblijfstermijn van 14 weken na vergunningverlening. Op 1 april 2022 verbleven er ruim 13.000 statushouders in de COA-opvang, waarvan meer dan 7.250 langer dan 14 weken. [Staatscourant 2021, 45592 | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen \(officiëlebekendmakingen.nl\)](#) en [Staatscourant 2022, 12550 | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen \(officiëlebekendmakingen.nl\)](#).

²³ Gesprekken ACVZ met gemeenten, november 2021 – januari 2022.

²⁴ [Kamerstukken II, 2020/21, 19 637, nr. 2763](#).

²⁵ [Kamerstukken II, 2020/21, 19 637, nr. 2669](#).

²⁶ [Huisvesting statushouder | Asielbeleid | Rijksoverheid.nl](#).

²⁷ Idem.

²⁸ Sander Vergeer, [Meer dan 90% van de sociale huurwoningen gaat niet naar statushouders, maar naar andere woningzoekenden](#), blog 4 maart 2022.

²⁹ [Zoekresultaat | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen \(officiëlebekendmakingen.nl\)](#).

³⁰ [Staatsblad 2016, 534 | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen \(officiëlebekendmakingen.nl\)](#).

³¹ [Kamerstuk 34454, nr. 3 | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen \(officiëlebekendmakingen.nl\)](#).

³² Idem. p. 2.

³³ In 2021 waren er 352 gemeenten in Nederland. 190 (54%) daarvan hadden een huisvestingsverordening. Van die 190 gemeenten met een huisvestingsverordening had toen 85% (162 gemeenten) in die verordening een urgentieregeling opgenomen. Voor de overige 15% (28 gemeenten) gold dat niet. In die gemeenten beslist de corporatie zelfstandig of er voorrang wordt gegeven aan urgent woningzoekenden en welke groepen dat zijn. Van de 162 gemeenten die een urgentieregeling in hun huisvestingsverordening hadden opgenomen had 70-73% statushouders in de urgentieregeling opgenomen. Van de 28 gemeenten die wel een huisvestingsverordening hadden, maar die daarin geen urgentieregeling hadden opgenomen, huisvestten corporaties in 64-79% van de gemeenten statushouders buiten de reguliere woningtoewijzing om. Er waren in 2021 162 gemeenten (46%) zonder huisvestingsverordening. In 91-95% van die gemeenten werden statushouders als (een van de) aandachtsgroep(en) met voorrang gehuisvest. Zie [Voorrang bij toewijzing sociale huurwoningen 2021 | Rapport | Rijksoverheid.nl](#).

³⁴ [Voorstel van wet van het lid Kops tot wijziging van de Huisvestingswet 2014 \(Wet uitzonderden voorrang vergunninghouders\)](#). - Raad van State.

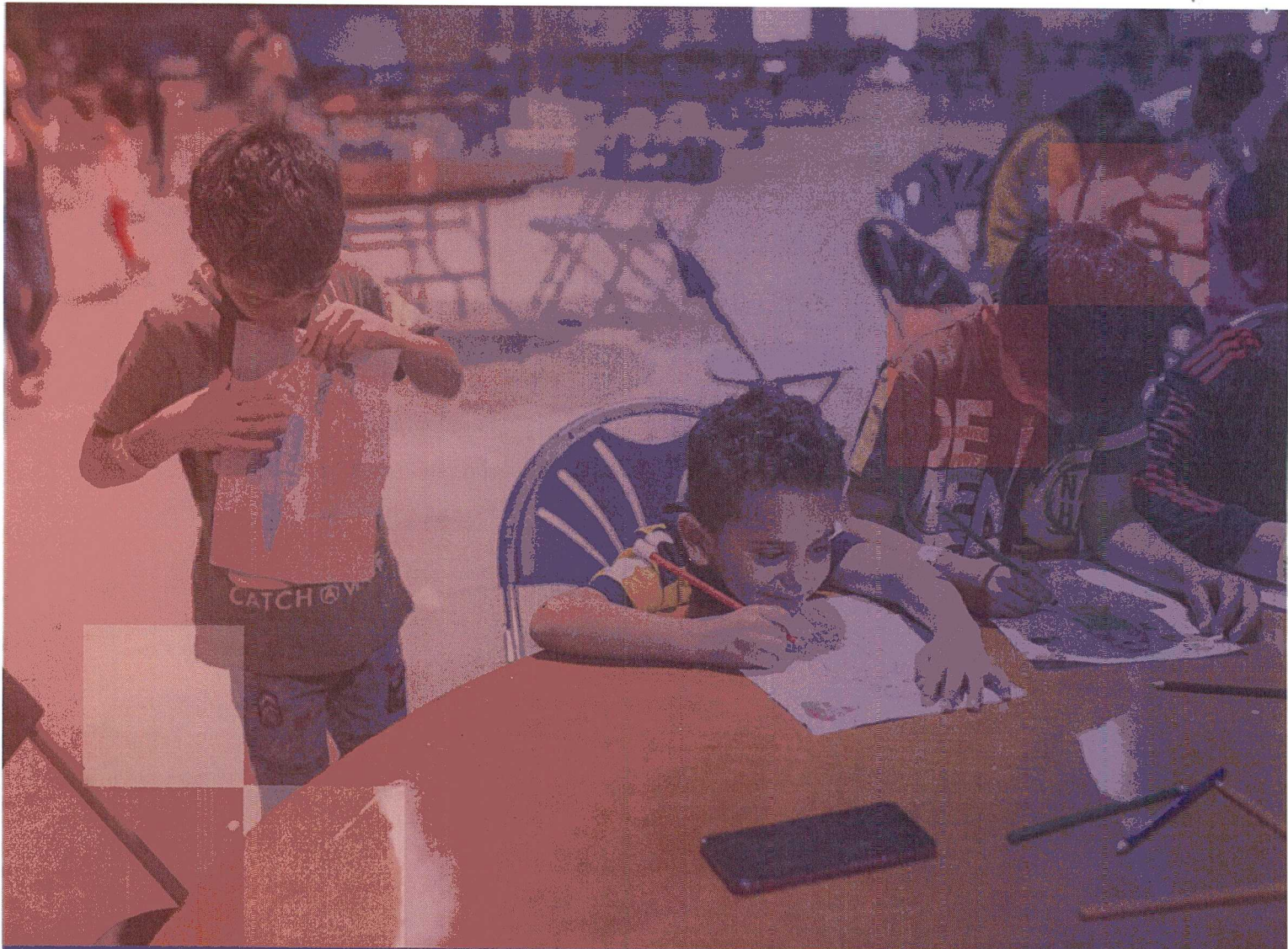
³⁵ [Kamerstuk 32271, nr. 3 | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen \(officiëlebekendmakingen.nl\)](#).

³⁶ Interbestuurlijke werkgroep versterking beleid huisvesting aandachtsgroepen, [Een thuis voor iedereen](#), 2021.

³⁷ [Een thuis voor iedereen](#), p. 11.

³⁸ Interbestuurlijke werkgroep versterking beleid huisvesting aandachtsgroepen, [Een thuis voor iedereen](#), 2021.

- ³⁹ [Wind tegen tij](#). Eindrapportage aanjaagteam huisvesting statushouders, 2021.
- ⁴⁰ Min. BZK, [Nationale Woon- en Bouwagenda](#), 2022.
- ⁴¹ [Programma Een thuis voor iedereen | Home | Volkshuisvesting Nederland](#).
- ⁴² [Advies: Pieken en dalen | Publicatie | Adviescommissie voor Vreemdelingenzaken](#), pp. 43-44.
- ⁴³ [Huishoudens nu \(cbs.nl\)](#).
- ⁴⁴ [Een thuis voor iedereen | Rapport | Rijksoverheid.nl](#), p. 27, [Platform31 kennis- en netwerkorganisatie voor stad en regio - Kwetsbare wijken in beeld](#).
- ⁴⁵ [Gesprekken ACVZ met gemeenten, november 2021 – januari 2022](#).
- ⁴⁶ Zie paragraaf 2.2, noot 22.
- ⁴⁷ [Advies: Pieken en dalen | Publicatie | Adviescommissie voor Vreemdelingenzaken](#), pp. 70-71.
- ⁴⁸ [Platform31 kennis- en netwerkorganisatie voor stad en regio - Factsheet Flexwonen – Verplaatsbare woningen – gewoon doen!](#)
- ⁴⁹ [Praktijkvoorbeelden – Expertisecentrum Flexwonen](#).
- ⁵⁰ [Gesprekken ACVZ met gemeenten, november 2021 – januari 2022](#).
- ⁵¹ [Praktijkvoorbeelden – Expertisecentrum Flexwonen](#).
- ⁵² [Advies: Pieken en dalen | Publicatie | Adviescommissie voor Vreemdelingenzaken](#), p. 71.
- ⁵³ [Ondersteuningsmaatregelen Rijk | Rapport | Rijksoverheid.nl](#).
- ⁵⁴ [Staatscourant 2015, 45925 | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen \(officielebekendmakingen.nl\)](#)
- ⁵⁵ [Wetten.nl - Regeling - Regeling financiële impuls huisvesting grote gezinnen vergunninghouders - BWBR0045362 \(overheid.nl\)](#).
- ⁵⁶ [Staatscourant 2022, 12550 | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen \(officielebekendmakingen.nl\)](#).
- ⁵⁷ [Staatscourant 2015, 45925 | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen \(officielebekendmakingen.nl\)](#).
- ⁵⁸ [Evaluatie Tijdelijke regeling stimulering huisvesting vergunninghouders • RIGO](#).
- ⁵⁹ [Wetten.nl - Regeling - Regeling financiële impuls huisvesting grote gezinnen vergunninghouders - BWBR0045362 \(overheid.nl\)](#).
- ⁶⁰ Idem.
- ⁶¹ [Gesprekken met gemeenten, november 2021 – januari 2022](#).
- ⁶² Idem.
- ⁶³ [Staatscourant 2022, 12550 | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen \(officielebekendmakingen.nl\)](#), p. 3.
- ⁶⁴ [Informatie over kst-1040993 | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen \(officielebekendmakingen.nl\)](#).
- ⁶⁵ [Gesprekken met gemeenten, november 2021 – januari 2022](#).
- ⁶⁶ [Kamerstuk 27926, nr. 363 | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen \(officielebekendmakingen.nl\)](#).
- ⁶⁷ [Staatscourant 2022, 18345 | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen \(officielebekendmakingen.nl\)](#).
- ⁶⁸ Fase 1 bestaat uit signaleren, in fase 2 wordt informatie opgevraagd en gevalideerd, in fase 3 (start actief toezicht) worden afspraken gemaakt over acties, termijnen en het vervolg, in fase 4 wordt de juridische interventie aangekondigd, in fase 5 volgt het besluit tot indeplaatsstelling en wordt een laatste mogelijkheid geboden om alsnog zelf te voorzien en in fase 6 volgt de feitelijke indeplaatsstelling. [Algemeen beleidskader indeplaatsstelling bij taakverwaarlozing | Beleidsnota | Rijksoverheid.nl](#).
- ⁶⁹ [Interbestuurlijk toezicht | Gemeenten | Rijksoverheid.nl](#).

Hoofdstuk 3

Het belang van een robuust asielstelsel voor statushouders

Huisvesting en integratie van statushouders kunnen niet los worden gezien van de manier waarop de opvang van asielzoekers is georganiseerd. Voor een goede landing van statushouders in de samenleving is het in de eerste plaats van belang dat zij uit een stabiele opvangsituatie komen.

3.1 Onvoldoende werk gemaakt van robuust asielstelsel

Het feit dat te veel statushouders te lang in de COA-opvang verblijven, komt niet alleen omdat ze vanwege de wooncrisis minder snel kunnen uitstromen naar een sociale huurwoning in een gemeente. Hier wreekt zich ook dat er vóór het uitbreken van de huidige opvangcrisis, in de periode 2016-2020, onvoldoende werk is gemaakt van het realiseren van een robuust, dat wil zeggen stabiel én flexibel, asielstelsel. Na de opvangcrisis van 2015 werd het een speerpunt van het beleid om het asielstelsel goed te laten aansluiten op de fase na de opvang, ongeacht de vraag of dan terugkeer aan de orde is, of huisvesting en inburgering moeten worden geregeld.⁷⁰ In ambtelijk en bestuurlijk taalgebruik: het creëren van een 'doorgaande lijn'. Maar ondanks het opstellen van de 'integrale migratieagenda',⁷¹ het inrichten van het programma 'flexibilisering van de asielketen'⁷² en de follow up daarvan én het feit dat er in de jaren na 2015 tamelijk stabiele en op zichzelf goed beheersbare aantallen asielzoekers naar Nederland kwamen⁷³ heeft het Rijk niet geïnvesteerd in buffercapaciteit en is er na de afname van het aantal asielzoekers in 2016 te weinig gevoel van urgentie overgebleven voor het realiseren van flexibele woonvoorzieningen, waar niet alleen asielzoekers en statushouders maar ook andere groepen met een urgente woonvraag tijdelijk kunnen worden gehuisvest.

De semipermanente crisis in de asielopvang wordt veroorzaakt door een hardnekkige focus op de korte termijn.⁷⁴ Zolang politieke en financiële korte termijnoverwegingen doorslaggevend blijven, wordt de semipermanente crisismodus in stand gehouden en zal een robuust asielstelsel een vergezicht blijven. Maar om het asielvraagstuk integraal te kunnen oppakken en de fasen van opvang, huisvesting en integratie goed op elkaar te kunnen laten aansluiten, moet de opvang van asielzoekers duurzaam op orde zijn.

3.2 Opvang asielzoekers en huisvesting statushouders verschillend georganiseerd

Naast de stagnatie van de uitstroom van statushouders uit de opvang door de wooncrisis en het feit dat de wil om te leren van het verleden het te lang heeft afgelegd tegen de focus op de korte termijn, is er nog een reden waarom de overgang van de COA-opvang naar huisvesting en integratie van statushouders in gemeenten nog niet echt is verbeterd. Dat is dat de opvang van asielzoekers en de huisvesting van statushouders heel verschillend zijn georganiseerd.

Huisvesting statushouders: permanente wettelijke taakstelling

Gemeenten zijn sinds jaar en dag wettelijk verplicht statushouders te huisvesten.⁷⁵ Die verplichting is algemeen geaccepteerd. Er is geen gemeente die weigert statushouders te huisvesten. Wel zijn er grote verschillen in het tempo waarmee gemeenten die taakstelling realiseren. Het is duidelijk dat de huidige wooncrisis hen daarbij voor uitdagingen stelt.

Opvang asielzoekers: 'in goed overleg'

Gemeenten zijn (vooralsnog) niet verplicht asielzoekers op te vangen. Het Rijk, provincies en gemeenten maken 'in goed overleg' afspraken met elkaar over de opvang van asielzoekers, op basis van vrijwilligheid. Die open bestuurscultuur wordt vanwege de democratische legitimiteit als een groot goed ervaren. Ze werkt ook best redelijk als de instroom in de opvang niet al te veel fluctueert en de uitstroom uit de opvang op peil blijft. Maar zodra de instroom na een afname weer snel en substantieel toeneemt of de uitstroom stagneert, zoals nu al langere tijd het geval is, zit daar een keerzijde aan. Het regelen van nieuwe opvanglocaties is een politiek bestuurlijke aangelegenheid, dat iedere keer opnieuw afstemming en overleg vergt tussen Rijk, provincies en gemeenten, tussen het college van burgemeester en wethouders en de gemeenteraad, maar ook met maatschappelijke organisaties en betrokken of bezorgde burgers. Dat is een bewerkelijk proces dat veel tijd kost, geen garanties biedt voor succes en dat de verhoudingen tussen het Rijk en gemeenten voortdurend onder druk zet. Het zijn vaak dezelfde gemeenten die opvanglocaties ter beschikking stellen. Er zijn ook gemeenten die hun verantwoordelijkheid structureel niet of onvoldoende nemen.

Goede overgang tussen opvang en huisvesting en integratie daarom moeilijk te realiseren

Een belangrijk gevolg van het feit dat de opvang van asielzoekers en de huisvesting van statushouders zo verschillend zijn georganiseerd, is niet alleen dat deze niet goed op elkaar aansluiten, maar ook dat die aansluiting praktisch moeilijk te realiseren is. Een samenhangende benadering heeft als doel om alle fasen van het asielbeleid goed op elkaar te laten aansluiten. Daarom wordt ernaar gestreefd statushouders te huisvesten in de regio waar ze als asielzoeker zijn opgevangen en waar ze vaak al sociale contacten hebben opgedaan en een (begin van een) netwerk hebben opgebouwd. Dat lukt echter onvoldoende. Statushouders moeten op basis van het inwoneraantal van gemeenten verspreid over het land worden gehuisvest. Maar asielzoekerscentra (azc's) zijn niet evenredig verspreid over Nederland. De meeste reguliere azc's liggen al jaren in het noorden, oosten en zuiden van het land. Het probleem is dus niet alleen dat de huidige manier waarop de opvang is georganiseerd regelmatig voor langere perioden te weinig locaties oplevert, maar ook dat locaties die wel ter beschikking worden gesteld, niet voldoende evenredig over het land zijn verdeeld. Er zijn regio's waar geen opvanglocatie is.⁷⁶ Daar moeten dan statushouders worden gehuisvest die als

asielzoeker in andere regio's zijn opgevangen. In die gevallen is het überhaupt niet mogelijk om een 'doorgaande lijn' te creëren tussen opvang en huisvesting.

3.3 Samenwerking tussen Rijk en gemeenten voortdurend onder druk

De semipermanente crisismodus in de asielopvang zet ook de bestuurlijke samenwerking tussen Rijk en gemeenten voortdurend onder druk. Bij gemeenten zit nog veel chagrijn over de manier waarop het Rijk met hen is omgegaan tijdens de opvangcrisis van 2015.⁷⁷ Er zijn toen gemeenten geweest die zich hebben ingezet om een opvanglocatie te realiseren, die het COA nog voor de ingebruikname onaangekondigd afbestelde, omdat de locatie niet meer nodig was. Het 'deja vu' dat een deel van de gemeenten in de huidige opvangcrisis ervaart, maakt dat zij op hun hoede zijn en niet staan te springen om opnieuw hun nek uit te steken. Dat gold te meer in de maanden voorafgaand aan de gemeenteraadsverkiezingen in maart 2022. Zoals gezegd zijn er daarnaast gemeenten die structureel geen of te weinig verantwoordelijkheid nemen voor het opvangen van asielzoekers.

Provincies en gemeenten ergeren zich ook nu weer aan de crisisaanpak van het Rijk, die volgens hen vaak gepaard gaat met gebrekkige of onhandige communicatie. Het Rijk en het COA worden door gemeenten niet altijd als betrouwbare partner gezien, omdat het Rijk geen consistent en duurzaam opvangbeleid voert. Een van de dieptepunten hierin was het geven van een aanwijzing voor acute noodopvang aan drie gemeenten en een regio in december 2021, waar geen juridische grondslag voor bestond.⁷⁸ Die vertrouwenskwestie werkt ook door in de gesprekken die worden gevoerd over het huisvesten van statushouders. Ook omgekeerd kan dat het geval zijn. Een bestuurlijke tik op de vingers van een gemeente door de provincie vanwege het niet tijdig realiseren van de taakstelling voor het huisvesten van statushouders⁷⁹ kan ook het gesprek tussen de overheden over het realiseren van opvanglocaties voor asielzoekers in negatieve zin beïnvloeden.

3.4 Werk maken van een robuust asielstelsel

Een robuust asielstelsel vergt niet alleen een andere, structureel adequate financiering van de asielketen, maar ook een aanpassing van de bestuurlijk-financiële verhoudingen tussen het Rijk en gemeenten.⁸⁰ Gemeenten moeten wettelijk worden verplicht om opvanglocaties ter beschikking te stellen voor alle asielzoekers. De wettelijke opvangverplichting moet net als de taakstelling voor het huisvesten van statushouders permanent gelden voor individuele gemeenten, naar rato van het inwoneraantal.⁸¹ Maar het moet een verplichting zijn mét maximale ruimte voor gemeenten om de opvang regionaal te organiseren. Dat betekent ook dat het mogelijk zou moeten zijn de opvangtaakstelling regionaal uit te wisselen, net zoals dat nu al mogelijk is met de huisvestingstaakstelling. Op die manier krijgen gemeenten meer mogelijkheden om de overgang van de opvang

van asielzoekers naar huisvesting en integratie van statushouders in gemeenten te verbeteren en 'eigenschalige opvang' te realiseren. Als gemeenten wettelijk verantwoordelijk worden voor het beschikbaar stellen van opvanglocaties voor alle asielzoekers, moet het Rijk ze niet alleen de ruimte maar ook de middelen geven om dat goed te kunnen organiseren.

Aanbeveling 5 (aan het Rijk)

Creëer de voorwaarden om een robuust asielstelsel te *kunnen* optuigen door:

- Gemeenten wettelijk te verplichten opvanglocaties voor alle asielzoekers beschikbaar te stellen
- De slagkracht van gemeenten te vergroten door hen maximale ruimte te geven om die opvang regionaal te organiseren en lokaal in te bedden
- Gemeenten voor die opgave structureel adequaat te financieren.⁸²

Zoals we eerder hebben geadviseerd, geldt het vereiste van een meerjarig stabiele en toereikende financieringssysteem ook voor de betrokken uitvoeringsorganisaties zoals de IND en het COA.⁸³

Gemeenten hebben bij het huisvesten van statushouders niet alleen te maken met de gevolgen van de woon- en opvangcrisis. Zij worden ook geconfronteerd met uitdagingen bij de uitvoering en uitwerking van migratiebeleid op lokaal niveau. Daar gaan we in het volgende hoofdstuk op in.

⁷⁰ [Kamerstukken II 2017/18, 19 637, nr. 2375.](#)

⁷¹ [Kabinet presenteert integrale migratieagenda | Nieuwsbericht | Rijksoverheid.nl.](#)

⁷² [Uitvoeringsagenda Flexibilisering Asielketen | Migratie | Rijksoverheid.nl.](#)

⁷³ [Er is geen migratiecrisis in Nederland, maar \(weer\) een opvangcrisis | Nieuwsbericht | Adviescommissie voor Vreemdelingenzaken.](#)

⁷⁴ [Advies: Pieken en dalen | Publicatie | Adviescommissie voor Vreemdelingenzaken, Asielopvang uit de crisis | Publicatie | Adviescommissie voor Vreemdelingenzaken.](#)

⁷⁵ [Artikel 28 Huisvestingswet 2014.](#)

⁷⁶ [COA - Locatiezoeker | www.coa.nl.](#)

⁷⁷ [Gesprekken ACVZ met gemeenten, november 2021 - januari 2022.](#)

⁷⁸ [Asielopvang in acute nood: kabinet geeft aanwijzing | Nieuwsbericht | Rijksoverheid.nl.](#)

⁷⁹ Provincies hebben op grond van artikel 124 van de Gemeentewet de wettelijke taak toezicht te houden op de realisatie van de gemeentelijke taakstelling voor het huisvesten van statushouders. Als een gemeente haar taakstelling niet haalt, dan heeft de provincie een beginselplicht om in te grijpen door middel van 'in de plaats treden bij taakverwaarlozing van een overheid'. Daarvoor gebruiken provincies de zogeheten 'interventieladder'. Uitgangspunt bij elke interventie is steeds dat de in gebreke blijvende gemeente de kans krijgt de gebreken te herstellen en de uiteindelijke interventie pas plaatsvindt nadat ambtelijk en/of bestuurlijk overleg niet tot het gewenste resultaat heeft geleid. [Advies: Pieken en dalen | Publicatie | Adviescommissie voor Vreemdelingenzaken](#), p. 106.

⁸⁰ [Advies: Pieken en dalen | Publicatie | Adviescommissie voor Vreemdelingenzaken, Asielopvang uit de crisis | Publicatie | Adviescommissie voor Vreemdelingenzaken.](#)

⁸¹ [Advies: Pieken en dalen | Publicatie | Adviescommissie voor Vreemdelingenzaken](#), pp. 56-63. [Asielopvang uit de crisis | Publicatie | Adviescommissie voor Vreemdelingenzaken.](#)

⁸² [Asielopvang uit de crisis | Publicatie | Adviescommissie voor Vreemdelingenzaken.](#)

⁸³ [Asielopvang uit de crisis | Publicatie | Adviescommissie voor Vreemdelingenzaken.](#)

Hoofdstuk 4

Systematiek van de taakstelling

In dit hoofdstuk gaan we in op de systematiek van de taakstelling. We adviseren om de bestaande systematiek te handhaven.

4.1 Discussie over criterium voor verdeling

De wettelijke taakstelling om statushouders te huisvesten is gebaseerd op het inwoneraantal van de gemeente. Dat is het enige criterium voor verdeling van de opgave. In enkele gesprekken die we hebben gevoerd is dat criterium ter discussie gesteld. Die discussie is niet nieuw, maar speelt eens in de zoveel tijd op, met name als de taakstelling substantieel hoger is dan de voorliggende periode, zoals in 2021 het geval was. Vanuit de Randstad wordt nog weleens gezegd dat er in andere regio's veel meer ruimte is om mensen te huisvesten. Vanuit andere regio's wordt vaak benadrukt dat er in de Randstad meer werkgelegenheid is, en dat veel statushouders daarom in een later stadium sowieso naar de Randstad trekken. De vraag die dan gesteld wordt is of er geen andere werkbare criteria zijn te bedenken die meer recht doen aan lokale omstandigheden, zoals de druk op de woningmarkt. Ook bestuurlijk aanjager Jantine Kriens ontving deze signalen. Dat bracht haar tot een pleidooi voor 'een brede en open evaluatie van de wijze van verdeling, alternatieve manieren van verdelen en de kwestie van uitruilen'.⁸⁴

In de gesprekken die wij hebben gevoerd zijn verschillende alternatieve criteria voor verdeling van de taakstelling geopperd. Die criteria hangen met elkaar samen en hebben te maken met de overspannen situatie op de woningmarkt. Het gaat om criteria als het aantal beschikbare sociale huurwoningen, het aandeel sociale huurwoningen in de woningvoorraad, of wachttijden voor sociale huurwoningen. Elk criterium heeft voor- en nadelen, maar de voordelen wegen volgens ons niet op tegen de nadelen.

Als de taakstelling verdeeld zou worden op basis van het *aantal* beschikbare sociale huurwoningen zouden regio's, gemeenten, wijken en buurten waar weinig tot geen sociale huurwoningen beschikbaar komen, worden ontzien en zou een groter deel van de statushouders daar worden gehuisvest waar nog wel sociale huurwoningen beschikbaar komen. Dat zou alleen mogelijk zijn als er inzicht is in het aantal sociale huurwoningen dat beschikbaar komt, niet alleen op lokaal, maar ook op regionaal en nationaal niveau. Dat inzicht is er niet en lijkt ook moeilijk te realiseren. Toepassing van dit model in een overspannen situatie op de woningmarkt zoals nu zou de beperkte uitstroom van statushouders uit de COA-opvang waarschijnlijk nog verder doen afnemen, met alle gevolgen voor hun integratie en participatie van dien. Ook zouden statushouders niet langer evenredig over gemeenten worden verdeeld. Bovendien zou dit bij gemeenten met weinig vrijkomende sociale huurwoningen tot een onwenselijke prikkel kunnen leiden om in de situatie te berusten en voor langere duur minder statushouders te huisvesten.

Als het *aandeel* sociale huurwoningen als verdeelsleutel zou worden gehanteerd, gelden deels dezelfde bezwaren. Ook dan zou sprake zijn van een onevenredige verdeling van statushouders over gemeenten, omdat ook op dit punt grote verschillen tussen gemeenten bestaan.⁸⁵ Zolang die er zijn, zou toepassing van dit criterium voor gemeenten met een bescheiden aandeel sociale huurwoningen in hun woningvoorraad die liever geen statushouders willen huisvesten een prikkel kunnen zijn om dat aandeel laag te houden. Dat zou de druk op gemeenten met een groter aandeel sociale huurwoningen verhogen. Het zou ook de leefbaarheid van wijken en buurten met veel sociale huurwoningen in die gemeenten (verder) kunnen aantasten. Tot slot zou het afzien van verhoging van het aandeel sociale huurwoningen in 'onwelwillende' gemeenten daar ook de mogelijkheden (verder) beperken om andere aandachtsgroepen te huisvesten.

Ook het verdelen van de huisvestingsopgave op basis van *wachttijden* voor sociale huurwoningen is problematisch. Dat zou weliswaar tot ontlasting van gemeenten met de langste wachttijden leiden, maar ook dit zou een onevenredige spreiding van statushouders opleveren. Ook op dit punt bestaan immers grote verschillen tussen gemeenten. Dit criterium zou bovendien alleen kunnen worden toegepast als wachttijden overal op dezelfde manier gemeten worden, wat nu niet het geval is. In dat kader speelt bijvoorbeeld de vraag of uitgegaan zou moeten worden van (passieve) wachttijd of dat ook (actief) zoekgedrag meegewogen zou moeten worden.

We hebben geen 'brede en open evaluatie van de wijze van verdeling en alternatieve manieren van verdelen' van de taakstelling uitgevoerd. Op basis van de gesprekken die wij hebben gevoerd stellen wij vast dat alternatieve verdeelcriteria die worden genoemd vragen oproepen, moeilijk te operationaliseren lijken en effecten met zich meebrengen die haaks staan op onze overtuiging dat het huisvesten en integreren van statushouders een brede maatschappelijke opgave en een gedeelde verantwoordelijkheid is, waar alle gemeenten aan moeten bijdragen.⁸⁶ Wij denken ook niet dat het integreren van corporatiebezit in de verdeelsleutel tot een betere spreiding van statushouders over het land zou leiden. Het zijn immers juist ook de steden in de Randstad waar veel corporatiebezit is geconcentreerd. Bij integratie van dat bezit in de verdeelsleutel zouden die gemeenten waarschijnlijk (nog) meer statushouders moeten huisvesten dan zij nu al moeten doen. Last but not least leiden wij uit de gevoerde gesprekken af dat de huidige verdeelsleutel weliswaar onderwerp van gesprek is, maar stellen we ook vast dat deze niet op grote schaal ter discussie wordt gesteld, noch dat een van de genoemde alternatieve criteria breed wordt gedragen.

4.2 Gemeentelijke of regionale taakstelling?

Naast het gesprek over het criterium voor verdeling van de taakstelling is ook de vraag opgeworpen of een regionale taakstelling niet te verkiezen is boven een taakstelling die aan individuele gemeenten wordt toegeschreven? Dat is geen gekke vraag, omdat de regionale afstemming over asielopvang, huisvesting van statushouders en integratie en participatie sinds de inrichting van het systeem met een landelijke en provinciale regietafels in 2015 is geïntensiveerd. Een argument voor een regionale taakstelling zou kunnen zijn dat dit het gevoel van een gedeelde verantwoordelijkheid kan versterken. Maar als gemeenten niet langer individueel worden aangeslagen voor het leveren van hun specifieke bijdrage aan die gezamenlijke opgave opent dat ook mogelijkheden voor minder welwillende gemeenten om zich minder in te spannen en het initiatief aan andere gemeenten in de regio te laten. Dat is onwenselijk omdat de opdracht en uitdagingen hetzelfde blijven. De situatie op de woningmarkt verandert er bijvoorbeeld niet door. Bovendien is de regionale afstemming niet overal even sterk ontwikkeld. Het opleggen van een huisvestingstaakstelling aan een bovenlokaal bestuurlijk niveau is bovendien alleen mogelijk als bevoegdheden ook op dat niveau worden belegd. Dat roept complexe juridisch bestuurlijke vragen op en zou ten koste gaan van de gemeentelijke autonomie.

Op grond van het vorenstaande adviseren wij de bestaande systematiek voor het verdelen van de taakstelling voor het huisvesten van statushouders te handhaven.

Aanbeveling 6 (aan het Rijk)

Handhaaf de bestaande systematiek waarbij individuele gemeenten naar rato van hun inwoneraantal statushouders moeten huisvesten.

De Huisvestingswet biedt overigens al de mogelijkheid taakstellingen regionaal uit te wisselen, mits de som van de taakstelling binnen het samenwerkingsverband ongewijzigd blijft.⁸⁷ Van die mogelijkheid wordt nog lang niet overal gebruik gemaakt, omdat veel gemeenten primair gericht zijn op het realiseren van hun eigen opgave. Van de mogelijkheid taakstellingen regionaal uit te ruilen zou meer gebruik kunnen worden gemaakt.⁸⁸ Er zijn interessante ontwikkelingen op het gebied van regionale samenwerking. Bijvoorbeeld regionale tussenvoorzieningen waarin gemeenten samenwerken om statushouders tijdelijk te huisvesten op een locatie in een van de samenwerkende gemeenten, zoals aan de Picassolaan in Alkmaar.⁸⁹

4.3 Behoefte aan frequenter zicht op omvang van de taakstelling?

Het Rijk bepaalt elk half jaar hoeveel statushouders gemeenten moeten huisvesten. Die taakstelling wordt doorgaans uiterlijk drie maanden voor de nieuwe taakstellingsperiode bekend gemaakt. De taakstelling die geldt voor het eerste semester van het volgende jaar wordt meestal in oktober/november gepubliceerd, die voor het tweede semester van het lopende jaar in april/mei.

Een deel van de respondenten vindt het lastig dat de taakstelling maar twee keer per jaar wordt gepubliceerd. Zij zijn van mening dat gemeenten beter zouden kunnen anticiperen op de taakstelling als zij frequenter zouden worden geïnformeerd over (wijzigingen in) de hoogte ervan. Andere respondenten ervaren dit niet als een probleem en benadrukken juist dat een meer frequente kennisgeving van (wijzigingen in) de taakstelling vanwege de schommelingen in het aantal asielzoekers (en daarmee ook van het verwachte aantal te verlenen asielvergunningen) veel onrust met zich zou kunnen meebrengen.⁹⁰

De taakstelling is een prognose en het daadwerkelijke aantal statushouders kan op ieder moment (gaan) afwijken van het geprognosticeerde aantal. Ook kunnen opeenvolgende prognoses verschillen. Zolang die verschillen beperkt blijven, hoeven ook de verwachte inspanningen van gemeenten niet direct te worden aangepast. Maar als die verschillen substantieel worden, heeft dat wel gevolgen voor de inspanningen die gemeenten geacht worden te leveren. Dat was bijvoorbeeld het geval bij de taakstelling over de eerste helft van 2021, die maar liefst meer dan twee keer zo hoog was als de taakstelling over de tweede helft van 2020 (13.500 tegenover 6.500).⁹¹ Die forse toename had te maken met een inhaalslag van de IND bij het afhandelen van asielaanvragen.⁹² Veel respondenten hebben opgemerkt dat gemeenten daar niet tijdig over zijn geïnformeerd en dat zij zich daardoor overvallen voelden. Voor gemeenten betekende die veel hogere taakstelling niet alleen een uitbreiding van de huisvestingsopgave, maar ook van hun opgaven voor maatschappelijke begeleiding, onderwijs, gezondheidszorg, inburgering, toeleiding tot de arbeidsmarkt etc.

Gemeenten hebben volgens ons niet zozeer behoefte aan frequentere publicatie van de taakstelling an sich. Zij hebben vooral behoefte aan tijdige en heldere communicatie over wezenlijke verschillen tussen prognoses en substantiële afwijkingen tussen het aantal verwachte en werkelijk te huisvesten statushouders.

Aanbeveling 7 (aan het Rijk)

Communiceer tijdig en helder over wezenlijke verschillen tussen prognoses van het aantal te huisvesten statushouders en over substantiële afwijkingen tussen het aantal verwachte en werkelijk te huisvesten statushouders, zodat gemeenten tijdig weten welke inspanningen zij geacht worden te leveren.

-
- ⁸⁴ [Eindrapportage Wind tegen tij | Rapport | Rijksoverheid.nl](#), p. 33.
- ⁸⁵ [Kamerbrief over programma 'Een thuis voor iedereen' | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#).
- ⁸⁶ [Asielopvang uit de crisis | Publicatie | Adviescommissie voor Vreemdelingenzaken](#).
- ⁸⁷ [Wetten.nl - Regeling - Huisvestingswet 2014 - BWBR0035303 \(overheid.nl\)](#).
- ⁸⁸ Gesprek met VNG, 26 januari 2022.
- ⁸⁹ Gesprek met gemeente Alkmaar, 16 december 2021.
- ⁹⁰ Gesprekken met gemeenten en provincies, november 2021 – januari 2022.
- ⁹¹ [Taakstelling huisvesting vergunninghouders eerste helft 2021 | Brief | Rijksoverheid.nl](#).
- ⁹² [Kamerbrief over stand van zaken en afronding Taskforce terugbrengen achterstanden IND | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#).

Hoofdstuk 5

Knelpunten bij het koppelen van statushouders aan gemeenten

Gemeenten ervaren knelpunten bij de koppeling van statushouders door het COA. In dit hoofdstuk lichten we die toe.

Respondenten hebben de volgende knelpunten genoemd:

- De koppeling wordt als een ondoorzichtig proces ervaren
- Koppelingsdossiers zijn volgens hen regelmatig 'onvolledig'
- Soms ontvangen gemeenten te weinig koppelingen om aan hun taakstelling te kunnen voldoen
- Het gebeurt regelmatig dat gekoppelde statushouders niet binnen de taakstellingsperiode arriveren, waardoor zij, formeel gezien, niet tijdig kunnen worden gehuisvest.

5.1 Gemeenten: geen transparantie en inspraak

Meerdere respondenten hebben opgemerkt dat het koppelingsproces voor gemeenten een 'black box' is.⁹³ Het is hen lang niet altijd duidelijk wat de precieze redenen zijn voor koppeling van een statushouder aan de gemeente. Die redenen zijn in hun ogen vaak niet of onvoldoende af te leiden uit het door het COA opgestelde klantprofiel, dat voor gemeenten is in te zien in het Taakstelling Volg Systeem (TVS).⁹⁴ Gemeenten hebben geen invloed op de koppeling. Die combinatie van ondoorzichtigheid en het ontbreken van een mogelijkheid tot beïnvloeding ervaren sommige gemeenten als problematisch, onder andere omdat het volgens hen vaak voorkomt dat gekoppelde statushouders niet goed aansluiten bij het type woningen dat lokaal beschikbaar is.⁹⁵

De zorgen en frustraties van gemeenten op dit punt zijn begrijpelijk, want de uitdagingen zijn fors. Maar die uitdagingen worden niet minder groot als gemeenten meer inzicht krijgen in de redenen voor koppeling van een statushouder aan de gemeente, noch als gemeenten inspraak krijgen in de koppelingen. Standaard eengezinswoningen vormen in de meeste gemeenten nu eenmaal het grootste deel van de woningvoorraad en gemeenten kunnen maar beperkt sturen op mutaties in het woningbouwbestand. Veel gemeenten hebben een voorkeur voor (niet bovengemiddeld grote) statushouders gezinnen omdat die (direct) in eengezinswoningen kunnen worden gehuisvest. Maar het grootste deel van de te huisvesten statushouders matcht niet met standaard eengezinswoningen. Alleenstaanden, tijdelijke alleenstaanden (mensen die in afwachting zijn van de overkomst van hun gezinsleden, 'alleengaanden') en bovengemiddeld grote gezinnen vormen samen naar schatting ongeveer 70% van de te huisvesten statushouders.⁹⁶ Als het COA gemeenten meer inzicht zou verschaffen in koppelingsredenen zou dat de samenstelling van de doelgroep en de lokale woningvoorraad niet veranderen. Meer transparantie in koppelingsredenen is dus geen oplossing voor het ervaren knelpunt. En het COA kan niet verantwoordelijk worden gemaakt voor het passend koppelen van statushouders aan beschikbare (typen) woningen in gemeenten. Het COA kan gemeenten in algemene zin wel actiever en frequenter informeren over de

20221019.093.0024

samenstelling van te huisvesten statushouders die nog in de COA-opvang verblijven, zodat gemeenten daar op macro-niveau een reëel beeld van hebben.

Het is overigens niet zo dat het COA overspoeld wordt door gemeenten met vragen om anders samengestelde huishoudens te mogen huisvesten.⁹⁷ Over het algemeen slagen gemeenten er na enige tijd nog steeds in gekoppelde statushouders te huisvesten. Gemeenten zijn er, ook in de huidige complexe omstandigheden op de woningmarkt, in geslaagd de taakstelling voor de eerste helft van 2022 te realiseren en daarbij ook nog een deel van hun achterstand in te lopen (zie paragraaf 2.2).

Inzicht in koppelingsredenen is voor gemeenten wel van belang om voortvarend aan de slag te kunnen gaan met inburgering en integratie van statushouders. Daarom moet het ervaren gebrek aan transparantie wel serieus genomen worden. Het COA geeft nu al richting de eigen locatiemedewerkers aan wat de reden voor de koppeling van een statushouder aan een gemeente is. In die gevallen waar sprake is van specifieke redenen voor koppeling van een statushouder aan een gemeente zou het COA de gemeente daar altijd actief over moeten informeren.

Aanbeveling 8 (aan het COA)

- a) Informeer gemeenten actief en frequent over de gezinssamenstelling van te huisvesten statushouders die nog in de opvang verblijven, zodat gemeenten daar op macro-niveau een reëel beeld van hebben
- b) Als er specifieke redenen voor koppeling van een statushouder aan een gemeente zijn, informeer de gemeente daar dan actief over.

Het lijkt ons geen goed idee om gemeenten *inspraak* te geven in de koppeling van statushouders. Dat brengt het risico met zich mee dat er een voortdurende discussie tussen gemeenten en het COA ontstaat, die de uitstroom uit de opvang (verder) belemmert. Bovendien zou dat ertoe kunnen leiden dat gemeenten statushouders selecteren die het gemakkelijkst te huisvesten zijn, waardoor moeilijker plaatsbare statushouders (nog) langer in de COA-opvang verblijven. In plaats daarvan kan beter worden ingezet op het stimuleren van regionale samenwerking tussen gemeenten bij het zoeken naar geschikte huisvestingsopties. Dat zal het probleem van de mismatch tussen de gezinssamenstelling van statushouders en beschikbare (typen) woningen niet geheel oplossen, maar kan wel tot versneld passende huisvesting in de regio leiden. Het onthouden van inspraak van gemeenten in de koppeling van statushouders laat onverlet dat het COA informatie die vanuit de gemeente en/of regionaal samenwerkende gemeenten beschikbaar wordt gesteld over lokaal/regionaal passende profielen en gezinssamenstelling van statushouders waar mogelijk zou moeten meewegen.

5.2 'Onvolledige koppelingsdossiers'

Het tweede knelpunt dat respondenten ten aanzien van de koppeling van statushouders aan gemeenten ervaren, is dat zij regelmatig 'onvolledige dossiers' van het COA ontvangen. Dat blijkt meestal om dossiers te gaan van statushouders die hun verblijfsdocument nog niet hebben ontvangen. De afgifte daarvan is een taak van de IND. Normaliter reikt de IND statushouders binnen twee weken na toekenning van de asielvergunning het verblijfsdocument uit. De IND informeert het COA over de bestelling van het verblijfsdocument en het COA geeft dat door aan de gemeente. Het komt echter regelmatig voor dat de IND over die tweewekentermijn heen gaat. Dat is problematisch omdat het verblijfsdocument een formeel identiteitsbewijs is, dat noodzakelijk is om allerlei praktische zaken te regelen waardoor statushouders kunnen gaan meedoen in de samenleving. Denk aan het ondertekenen van een huurcontract of het openen van een bankrekening. Er zijn gemeenten die wachten met het zoeken naar huisvesting tot het moment dat de IND het verblijfsdocument daadwerkelijk heeft afgegeven.⁹⁸

Het COA zit hier in een lastige positie. Het heeft geen invloed op de afgifte van verblijfsdocumenten, maar is wel boodschapper van de vertraging daarvan richting gemeenten. Het is aan gemeenten niet uit te leggen dat zij in de gegeven complexe situatie op de woningmarkt geacht worden te voldoen aan een forse huisvestingsopgave terwijl 'het Rijk' de eigen uitvoeringsprocessen niet goed op orde heeft en daardoor feitelijk zelf belemmeringen opwerpt om aan die opgave te kunnen voldoen. Maar degenen die hier het meeste last van hebben zijn statushouders. Zij worden hierdoor nodeloos lang(er) in de wachtstand gezet.

De langere wachttijden voor afgifte van verblijfsdocumenten door de IND houden verband met de huidige krapte op de arbeidsmarkt en de uitdagingen die dit voor de IND meebrengt bij het werven van personeel. De IND kampt al langer met een personeelsgebrek. De dienst heeft ingezet op een daling van de wachttijden voor afgifte van verblijfsdocumenten door extra personeel te werven, waaronder loketmedewerkers, en de Interdepartementale Post- en Koeriersdienst verblijfsdocumenten te laten bezorgen.⁹⁹ Voor een goede start van statushouders is het zaak dat de wachttijden voor afgifte/bezorging van verblijfsdocumenten structureel worden weggenomen. Aan sommige groepen reguliere migranten als studenten en expats, die vaak met grotere aantallen in dezelfde omgeving wonen, reikt de IND sinds enige tijd verblijfsdocumenten op locatie (bijvoorbeeld een universiteit of gemeentehuis) uit.¹⁰⁰ Om snel en vooral ook praktisch te kunnen starten met hun integratie, zou het ook voor statushouders goed zijn om bij die trend aan te sluiten.

Aanbeveling 9 (aan de IND)

Reik verblijfsdocumenten van statushouders voortaan uit in de azc's waar zij in afwachting van huisvesting verblijven zodat zij daar niet langer afzonderlijk voor naar een IND-loket hoeven te reizen.

5.3 Te weinig koppelingen om aan taakstelling te kunnen voldoen

Het derde knelpunt dat respondenten ten aanzien van de koppeling van statushouders aan gemeenten hebben benoemd is, dat een substantieel aantal gemeenten enige tijd te weinig koppelingen van het COA ontving om aan de taakstelling te kunnen voldoen. Dat speelde vooral in de tweede helft van 2019 en in de eerste helft van 2021, bijvoorbeeld in de provincies Friesland en Gelderland. In die provincies voldeden relatief veel gemeenten bovengemiddeld goed aan de taakstelling. Sommige hadden bewust een voorsprong op de taakstelling opgebouwd, zodat de opgave niet in één keer te groot zou worden als de taakstelling fors zou toenemen. Door het uitbreken van de coronapandemie kwamen er echter minder asielzoekers naar Nederland dan verwacht.¹⁰¹ Dat had ook tot gevolg dat het aantal verleende asielvergunningen achterbleef bij de geprognosticeerde aantallen. Daardoor kon het COA de daarop gebaseerde taakstelling niet 'dichtkoppelen'. Het COA koos er toen voor een prioritering in de koppeling van statushouders aan te brengen. Het gaf daarin tijdelijk voorrang aan gemeenten die (al langer) te weinig statushouders huisvestten, zodat zij de mogelijkheid kregen hun achterstand in te lopen. Dat ging echter zo ver dat goed presterende gemeenten niet alleen hun voorsprong zagen verdampen, maar zelfs te weinig koppelingen ontvingen om nog aan de taakstelling te kunnen voldoen. In de eerste helft van 2021, toen de taakstelling meer dan verdubbelde ten opzichte van de tweede helft van 2020, ontvingen maar liefst 28 van de 51 Gelderse gemeenten te weinig koppelingen van het COA om aan hun taakstelling te kunnen voldoen.¹⁰² Het gevolg daarvan was dat zij een achterstand in de taakstelling opliepen die hen niet te verwijten viel. Dat is ook de reden waarom de provincie Gelderland, net als de provincie Friesland, gemeenten toen niet heeft laten stijgen op de interventieladder.¹⁰³ Later ontvingen de Friese en Gelderse gemeenten overigens weer voldoende koppelingen om aan hun taakstelling te kunnen voldoen. Maar de niet verwijtbare achterstand die zij hadden opgebouwd, bleef staan. Dat hebben gemeenten als bijzonder onrechtvaardig ervaren.

De ministeries van JenV en BZK hebben dat onrechtvaardigheidsgevoel erkend. Zij hebben met het COA, de VNG en het IPO afgesproken dat, als dit probleem zich in de toekomst opnieuw voordoet, de betrokken partijen met elkaar om tafel gaan om te voorkomen dat niet verwijtbare achterstanden bij de nieuwe taakstelling worden opgeteld.¹⁰⁴

Vanuit de wens recht te doen aan eerdere inspanningen van gemeenten is het te begrijpen dat het COA een herprioritering in de koppelingen aanbracht. Feitelijk hebben gemeenten die voldoende koppelingen hadden ontvangen, maar die fors achterliepen op hun taakstelling, daarmee een extra signaal/aansporing ontvangen om alsnog aan hun taakstelling te voldoen. Maar als dat tot niet verwijtbare achterstanden leidt bij gemeenten die zich extra hebben ingespannen om de taakstelling wel te halen, is het logisch dat die laatsten zich feitelijk gestraft voelen

voor hun inzet. Dat is schadelijk voor het vertrouwen van gemeenten in de samenwerking met het Rijk.

Het is goed dat de betrokken partijen hebben afgesproken over niet verwijtbare achterstanden in gesprek te gaan als het COA achterblijvende gemeenten nogmaals met prioriteit koppelingen toewijst als de asielinstroom en het aantal statushouders significant achterblijft bij de prognoses. Dat laatste zal op enig moment nogmaals gebeuren, want de taakstelling blijft een prognose en bevat dus altijd een zekere mate van onzekerheid. Het zou echter beter zijn als het gesprek over niet verwijtbare achterstanden überhaupt niet gevoerd hoeft te worden. Dat kan voorkomen worden als koppelingen niet opnieuw worden geprioriteerd maar de (algehele) taakstelling in een dergelijke situatie tussentijds naar beneden wordt bijgesteld. Het is, kortom, niet alleen zaak tijdig en helder te communiceren over substantiële afwijkingen tussen het aantal verwachte en werkelijk te huisvesten statushouders (aanbeveling 7). Het is ook van belang om daar voor gemeenten zichtbaar consequenties aan te verbinden.

Aanbeveling 10 (aan het Rijk)

Stel de taakstelling voor het huisvesten van statushouders tussentijds naar beneden bij als blijkt dat het werkelijke aantal te huisvesten statushouders substantieel lager is dan het geprognosticeerde aantal.

Het kan een politieke overweging zijn om een taakstelling niet naar beneden bij te stellen. Een verlaging zou immers tot een vermindering van het besef van urgentie kunnen leiden. Maar het risico daarop is evengoed aanwezig als gemeenten onvoldoende koppelingen ontvangen om aan de taakstelling te kunnen voldoen, met dien verstande dat dan ook nog eens extra irritatie ontstaat.

5.4 Wel koppelingen, (nog) geen statushouders

Het laatste knelpunt dat respondenten hebben ingebracht, is dat zij koppelingen ontvangen van statushouders die nog niet in Nederland zijn. Statushouders kunnen hun achtergebleven gezinsleden naar Nederland laten overkomen. Het COA koppelt de gezinsleden binnen twee weken na inwilliging van de aanvraag door de IND aan de gemeente waar ook de statushouder die al in Nederland is (de hoofdpersoon) aan is gekoppeld. Vanaf dat moment heeft de gemeente volgens de werkafspraken twaalf weken om de gekoppelde gezinsleden te huisvesten. In de praktijk kan het echter langer duren voordat zij in Nederland arriveren. Dat is afhankelijk van persoonlijke omstandigheden, de situatie in het land van herkomst, of de toestand in de wereld. Zo waren veel gezinsleden tijdens de coronapandemie vanwege reisrestricties voor onbepaalde tijd niet in staat naar Nederland te reizen. Soms duurt het zelfs zo lang dat gekoppelde gezinsleden niet binnen de taakstellingsperiode waarin zij aan de gemeente zijn gekoppeld, inreizen, en ook niet kort erna.¹⁰⁵ Het is overigens niet zo dat het altijd lang duurt voordat gezinsleden nareizen. Daar zitten grote verschillen in tussen landen van herkomst.¹⁰⁶

Dat het lang kan duren voordat gezinsleden de hoofdpersoon daadwerkelijk nareizen is niet alleen vervelend voor de hoofdpersoon. Het stelt ook gemeenten, corporaties en het COA voor uitdagingen. Gemeenten kunnen geen gekoppelde nareizigers huisvesten die er nog niet zijn. Als gemeenten veel nareizigers moeten huisvesten en die gezinsleden niet in of kort na het verstrijken van de taakstellingsperiode in Nederland arriveren, lopen gemeenten een achterstand op in het realiseren van de taakstelling die hen niet te verwijten valt. En het levert hen dilemma's op bij het huisvesten van de hoofdpersoon. Sommige gemeenten huisvesten statushouders die in afwachting zijn van de overkomst van hun gezinsleden alvast in een eengezinswoning. Andere wachten daarmee tot de gezinsleden daadwerkelijk zijn ingereisd. Sommige beginnen dan pas met zoeken naar een eengezinswoning.¹⁰⁷ Daarom is in de eerste plaats van belang dat de wachttijden voor nareisprocedures worden verkort.¹⁰⁸ In dat kader is ook van belang dat de IND, naar aanleiding van een uitspraak van de Raad van State,¹⁰⁹ sinds april 2022 bij het nareisbeleid meer rekening is gaan houden met de administratieve praktijken in landen van herkomst en minder hoge eisen stelt aan het bewijs om een biologische gezinsband aannemelijk te maken.¹¹⁰

Maar de overkomst van gezinsleden kan ook onzeker zijn nadat de IND toestemming voor de nareis heeft gegeven. Gemeenten vinden het om twee redenen lastig hoe daarmee om te gaan. Ten eerste vinden sommige het onwenselijk om een 'alleengaande' statushouder voor een onbekende periode in een eengezinswoning te huisvesten, terwijl daar voor andere woningzoekende gezinnen lange wachtlijsten voor gelden. Ten tweede zijn er gemeenten die vinden dat de regels voor passend toewijzen hier belemmerend werken. Beide punten zijn direct gerelateerd aan de krapte op de woningmarkt.

Het eerste punt gaat over het behoud van lokaal draagvlak. Het is duidelijk dat het voor langere tijd huisvesten van een alleengaande statushouder in een eengezinswoning bij andere woningzoekende gezinnen die daar al lang voor op een wachtlijst staan tot onbegrip en frustratie kan leiden. Het enige dat gemeenten daartegen kunnen doen is consequent uitleggen waarom zij die keuze maken, aangeven wat de alternatieven zijn (de hoofdpersoon in de overvolle COA-opvang laten zitten, het huisvesten van de hoofdpersoon in een tussenvoorziening, het tijdelijk huisvesten van meerdere alleengaande statushouders in een eengezinswoning) en toelichten waarom zij daar niet voor (kunnen of willen) kiezen. Welke oplossing een gemeente ook kiest en hoe duidelijk die oplossing ook wordt uitgelegd, er is altijd kans op ophef in de buurt zolang er woningschaarste is.¹¹¹

Statushouders uitzonderen van de regels voor passend toewijzen?

De regels voor passend toewijzen zijn onderdeel van de woningwet die op 1 juli 2015 is ingegaan.¹¹² De regels houden in dat mensen met een laag inkomen in een goedkope woning moeten worden gehuisvest, zodat het wonen betaalbaar blijft. Als uitgangspunt daarbij geldt het moment van woningtoewijzing en de situatie

zoals die dan is. Dat geldt niet alleen voor statushouders, maar voor alle woningzoekenden. Statushouders die in afwachting zijn van de overkomst van hun achtergebleven gezinsleden hebben over het algemeen een bijstandsuitkering voor alleenstaanden. Sinds de invoering van de regels voor passend toewijzen zijn gemeenten terughoudender geworden met het alvast huisvesten van alleengaande statushouders in eengezinswoningen.¹¹³ Sommige respondenten hebben er daarom voor gepleit statushouders uit te zonderen van de regels voor passend toewijzen. De gedachte die daaraan ten grondslag ligt is dat gemeenten wettelijk verplicht zijn statushouders te huisvesten en zij daarvoor onder bestuurlijk toezicht van de provincie staan. Dat zou het wegnemen van belemmeringen voor deze specifieke doelgroep rechtvaardigen.¹¹⁴

De regels voor passend toewijzen zijn bedoeld om de betaalbaarheid van het wonen voor huishoudens te garanderen. Woningcorporaties zijn op grond van de Woningwet verplicht aan 95% van hun huurtoeslaggerechtigde huurders een passende huurwoning toe te wijzen.¹¹⁵ Dat betekent dat de huurprijs van de woning op of onder de zogenaamde aftoppingsgrens moet liggen.¹¹⁶ Woningcorporaties hebben dus de ruimte om aan 5% van hun huurtoeslaggerechtigde huurders een woning toe te wijzen waarvan de huurprijs daarboven ligt. Zij kunnen ook van die mogelijkheid gebruik maken voor het huisvesten van alleengaande statushouders in eengezinswoningen. Het probleem is dan dat de statushouder de huur van die woning misschien niet kan betalen. Dat kan de corporatie een huurschuld opleveren die niet kan worden terugbetaald en betekent voor de statushouder een risico op huisuitzetting. Als de corporatie besluit een alleengaande statushouder alvast een eengezinswoning toe te wijzen binnen de 5% vrije toewijsruimte, kan ze zelf besluiten om die woning toe te wijzen tegen een aanvangshuur die op of onder de lagere aftoppingsgrens ligt. Als een corporatie dat doet, is voldaan aan de regels voor passend toewijzen omdat de woning dan op het moment van toewijzen betaalbaar is. Het probleem voor corporaties is dat ze de huur na overkomst van de gezinsleden niet direct weer mogen verhogen naar de hogere aftoppingsgrens.¹¹⁷ Dat levert de corporatie dus derving van huurinkomsten op. Niet alle corporaties zijn daartoe bereid. Bovendien moeten corporaties hun vrije toewijsruimte verdelen over alle aandachtsgroepen en willen corporaties die ruimte niet geheel voor statushouders aanwenden.¹¹⁸

Ook alleengaande statushouders die in afwachting zijn van de overkomst van hun gezinsleden hebben last van het tekort aan passende sociale huurwoningen. Dat probleem wordt niet opgelost door deze specifieke doelgroep uit te zonderen van de regels voor passend toewijzen. Het toewijzen van een grotere woning tegen een hogere huurprijs die de alleengaande statushouder op dat moment niet kan betalen, kan de gemeente, de corporatie en de statushouder problemen opleveren.

Maar het is ook een probleem van het Rijk. Want de terughoudendheid van een deel van de gemeenten en corporaties om alleengaande statushouders die in afwachting zijn van de overkomst van gezinsleden alvast in wel beschikbare eengezinswoningen te plaatsen, draagt eraan bij dat er al veel te lang veel te veel

20221019.093.0027

statushouders in de COA-opvang verblijven. Ongeveer de helft van de statushouders in de opvang is in afwachting van nareizende gezinsleden of is nagereisd gezinslid en die zitten ongeveer twee keer zo lang in de opvang als diegenen die geen nareisprocedure hebben lopen.¹¹⁹ Het langdurige verblijf van statushouders in de opvang is problematisch omdat ze dan niet goed kunnen starten met hun integratie. De wettelijke verplichting voor gemeenten om statushouders te huisvesten brengt een verantwoordelijkheid voor het Rijk met zich mee om gemeenten te ondersteunen bij het realiseren van die taak. Dat betekent ook dat het Rijk niet zomaar van corporaties kan verwachten dat zij de huur van eengezinswoningen die zij toewijzen aan alleengaande statushouders tijdelijk verlagen. Op die manier wordt dit probleem eenzijdig bij gemeenten en corporaties neergelegd, die daar dan telkens over in gesprek moeten met elkaar.

Wat wel helpt is om gemeenten meer inzicht te bieden in het moment van inreis van gezinsleden van statushouders. Dat is wat het COA sinds kort ook doet. Het maakt in het Taakstelling Volg Systeem (TVS) de stand van de nareisprocedure inzichtelijk zodat gemeenten beter kunnen anticiperen op het moment van inreis van gezinsleden en mogelijk ook vaker passende eengezinswoningen beschikbaar hebben op het moment dat de gezinsleden daadwerkelijk zijn ingereisd.

In augustus heeft de staatssecretaris echter aangekondigd een wachtperiode van vijftien maanden in te voeren voor het verlenen van een machtiging tot voorlopig verblijf in het kader van nareis, tenzij de statushouder al eerder een woning heeft gevonden.¹²⁰ Dit nieuwe beleid is inmiddels ingevoerd door middel van een IND-Informatiebericht.¹²¹ Op basis van dit beleid wordt nareis pas toegestaan nadat de statushouder heeft aangetoond over geschikte huisvesting te beschikken of na vijftien maanden na indiening van de aanvraag. Doordat het moment van aankomst van de gezinsleden afhangt van het moment dat de statushouder geschikte huisvesting heeft, is er geen sprake meer van de situatie dat de gemeente kan anticiperen op het moment van inreis van de gezinsleden. De situatie is feitelijk omgedraaid: de statushouder is voor gezinshereniging afhankelijk van de gemeente, die moet bewijzen dat de statushouder daadwerkelijk geschikte huisvesting heeft. Door dit nieuwe beleid zullen gemeenten en woningcorporaties nog vaker worden geconfronteerd met statushouders die in afwachting van de aankomst van hun gezinsleden zelfstandig in een eengezinswoning wonen.

De juridische basis van het nieuwe beleid is overigens erg wankel omdat het niet voldoet aan de eisen die de Vreemdelingenwet en de EU-Gezinsherenigingsrichtlijn aan de nareisprocedure stellen.¹²² Dit betekent dat rechterlijke toetsing in individuele procedures ervoor zou kunnen zorgen dat de wachtperiode bij het niet hebben van geschikte huisvesting toch niet kan worden opgelegd. Dit creëert een onzekere situatie waar alle betrokkenen – het COA, gemeenten, woningcorporaties en de statushouder en zijn gezinsleden – mee kunnen worden geconfronteerd.

Zoals opgemerkt in paragraaf 2.7 moeten het Rijk, provincies en gemeenten blijven investeren in flexibele woonoplossingen voor verschillende groepen woningzoekenden. Daar zouden ook 'doorstroomwoningen' voor alleengaande statushouders deel van kunnen uitmaken. Daarmee bedoelen we tussenvoorzieningen waar statushouders die in afwachting zijn van de overkomst van hun gezinsleden tijdelijk kunnen worden gehuisvest als de woningcorporatie hen niet direct kan of wil huisvesten in een eengezinswoning. Het voordeel daarvan is dat de statushouder daar al kan beginnen met integreren, met name als dat gemengde voorzieningen zijn, waar ook andere groepen spoedzoekers worden gehuisvest. In tweede instantie, als de gezinsleden zijn overgekomen, kan het hele gezin dan in een (financieel passende) eengezinswoning worden gehuisvest en komt er weer een plek in de doorstroomwoning vrij voor een statushouder die nog in een azc verblijft.

⁹³ Gesprekken met gemeenten en provincies, november 2021 – januari 2022.

⁹⁴ Het TVS is een applicatie waarmee het COA gegevens deelt met gemeenten. In TVS staat de informatie die de statushouder heeft gedeeld met het COA en waarvoor hij toestemming heeft gegeven voor overdracht aan de gemeente. [COA - Taakstellingvolgsysteem | www.coa.nl](https://www.coa.nl).

⁹⁵ Gesprekken met gemeenten en provincies, november 2021 – januari 2022.

⁹⁶ Focusgroepbijeenkomst met COA, J&V, VNG, IPO en VWN, 29 maart 2022.

⁹⁷ Idem.

⁹⁸ Gesprekken met gemeenten en provincies, november 2021 – januari 2022.

⁹⁹ [Informatie over ah-1036605 | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen \(officielebekendmakingen.nl\)](https://overheid.nl/1036605).

¹⁰⁰ [IND verzorgt dienstverlening vanuit vier loketten en gaat het land in | IND](https://ind.nl).

¹⁰¹ De asielinstroom voor 2020 was geprognoseerd op 27.500. Er werden in 2020 daadwerkelijk 13.673 eerste asielaanvragen ingediend. Inclusief opvolgende aanvragen, nareisaanvragen en asiolverzoeken ingediend door amv's bedroeg het aantal asielaanvragen in dit jaar 19.218. Zie [VI Justitie en Veiligheid Rijksbegroting 2020 | Begroting | Rijksoverheid.nl](https://rijksoverheid.nl/onderwerpen/asiel/milieubegroting-2020), p. 88 en [Asieltrends \(ind.nl\)](https://ind.nl).

¹⁰² Gesprek met provincie Gelderland, 29 december 2021.

¹⁰³ Gesprek met provincie Gelderland, 29 december 2021, gesprek met provincie Friesland, 1 december 2021.

¹⁰⁴ Focusgroepbijeenkomst met COA, J&V, VNG, IPO en VWN, 29 maart 2022.

¹⁰⁵ Provincies beschouwen de maand na de halfjaarlijkse taakstellingsperiodes in het kader van het interbestuurlijk toezicht als overgangperiode. Het komt immers vaak voor dat een gemeente kort na de halfjaarperiode toch nog aan de taakstelling voldoet of de achterstand daarop inloopt, bijvoorbeeld als alsnog een groot statushouders gezin wordt gehuisvest, of een tussenvoorziening in gebruik wordt genomen waar in één keer meerdere alleenstaande statushouders kunnen worden gehuisvest.

¹⁰⁶ Focusgroepbijeenkomst met COA, J&V, VNG, IPO en VWN, 29 maart 2022.

¹⁰⁷ Gesprekken met gemeenten en provincies, november 2021 – januari 2022.

¹⁰⁸ In april 2022 besliste de IND in een derde van de aanvragen voor nareizigers buiten de wettelijke termijn van zes maanden.

¹⁰⁹ [ECLI:NL:RVS:2022:1951, Raad van State, 202106171/1/V3 \(rechtspraak.nl\)](https://ecli.nl:RVS:2022:1951).

¹¹⁰ [Maatregelen om wachttijd voor nareis te verkorten | IND](https://ind.nl).

¹¹¹ Zie bijvoorbeeld: [Utrechters verdeeld over voorrang statushouders op sociale huurwoningen: 'Ze pakken het niet handig aan' \(volkskrant.nl\)](https://volkskrant.nl).

¹¹² [Wetten.nl - Regeling - Woningwet - BWBR0005181 \(overheid.nl\)](https://overheid.nl/10005181).

¹¹³ Gesprekken met gemeenten en provincies, november 2021 – januari 2022, Focusgroepbijeenkomst met COA, J&V, VNG, IPO en VWN, 29 maart 2022.

¹¹⁴ Idem.

¹¹⁵ Artikel 54, eerste lid, Besluit Toegelaten Instellingen Volkshuisvesting (BTIV), [Staatsblad 2015, 231 | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen \(officielebekendmakingen.nl\)](https://overheid.nl/2015/231).

¹¹⁶ De aftoppingsgrenzen zijn:

- € 633,25 (prijsspeil 2022) voor huishoudens van 1 of 2 personen;
- € 678,66 (prijsspeil 2022) voor huishoudens van meer dan 2 personen.

20221010.093.0028

[Regels voor passend toewijzen | Diensten van algemeen economisch belang \(DAEB\) | Home | Volkshuisvesting Nederland.](#)

¹¹⁷ Woningcorporaties mogen jaarlijks de huur verhogen en zijn daarbij gebonden aan maximum percentages en bedragen. Bovendien geldt bij de huurverhoging het inkomen van twee jaar terug. Zie [Welke regels gelden er voor een huurverhoging? | Rijksoverheid.nl.](#)

¹¹⁸ Gesprek met ministerie van BZK, 24 mei 2022.

¹¹⁹ Focusgroepbijeenkomst met COA, J&V, VNG, IPO en VWN, 29 maart 2022.

¹²⁰ *Kamerstukken II* 2021/22, 19 637, nr. 2983.

¹²¹ IB 2022/90, 'Uitwerking maatregel huisvesting bij nareis', d.d. 3 oktober 2022.

¹²² Zie bijvoorbeeld [CM2207 Reactie van de Commissie Meijers op de Kamerbrief inzake besluitvorming omtrent de opvangcrisis - Meijers Commission \(commissie-meijers.nl\).](#)

Overzicht aanbevelingen

Aanbevelingen uit het advies 'Een huis voor statushouders'

Met betrekking tot de wooncrisis

Aanbeveling 1 (aan het Rijk)

Voer de wettelijke verplichting voor gemeenten weer in om statushouders als urgentiecategorie aan te merken in het geval gemeenten een huisvestingsverordening met een urgentieregeling instellen.

Aanbeveling 2 (aan het Rijk, provincies en gemeenten)

Investeer meer in flexibele woonoplossingen voor verschillende groepen woningzoekenden, waaronder statushouders.

Aanbeveling 3 (aan het Rijk)

Bied gemeenten meerjarige generieke regelingen voor het ondersteunen van lokale initiatieven op het gebied van volkshuisvesting voor alle aandachtsgroepen.

Aanbeveling 4 (aan provincies)

Vul het bestuurlijk toezicht op de huisvesting van statushouders door gemeenten proactiever in door aan de voorkant van het proces en structureel in regionaal verband met gemeenten in gesprek te gaan over de mogelijkheden om statushouders te huisvesten.

Met betrekking tot de crisis in het asielstelsel

Aanbeveling 5 (aan het Rijk)

Creëer de voorwaarden om een robuust asielstelsel te *kunnen* optuigen door:

- Gemeenten wettelijk te verplichten opvanglocaties voor alle asielzoekers beschikbaar te stellen
- De slagkracht van gemeenten te vergroten door hen maximale ruimte te geven om die opvang regionaal te organiseren en lokaal in te bedden
- Gemeenten voor die opgave structureel adequaat te financieren.

Met betrekking tot de systematiek van de taakstelling voor het huisvesten van statushouders en de koppeling van statushouders aan gemeenten

Aanbeveling 6 (aan het Rijk)

Handhaaf de bestaande systematiek waarbij individuele gemeenten naar rato van hun inwoneraantal statushouders moeten huisvesten.

Aanbeveling 7 (aan het Rijk)

Communiceer tijdig en helder over wezenlijke verschillen tussen prognoses van het aantal te huisvesten statushouders en over substantiële afwijkingen tussen het aantal verwachte en werkelijk te huisvesten statushouders, zodat gemeenten tijdig weten welke inspanningen zij geacht worden te leveren.

Aanbeveling 8 (aan het Rijk)

Stel de taakstelling voor het huisvesten van statushouders tussentijds naar beneden bij als blijkt dat het werkelijke aantal te huisvesten statushouders substantieel lager is dan het geprognosticeerde aantal.

Aanbeveling 9 (aan het COA)

- a) Informeer gemeenten actief en frequent over de gezinssamenstelling van te huisvesten statushouders die nog in de opvang verblijven, zodat gemeenten daar op macro-niveau een reëel beeld van hebben
- b) Als er specifieke redenen voor koppeling van een statushouder aan een gemeente zijn, informeer de gemeente daar dan actief over.

Aanbeveling 10 (aan de IND)

Reik verblijfsdocumenten van statushouders voortaan uit in de opvanglocaties waar zij in afwachting van huisvesting verblijven zodat zij daar niet langer afzonderlijk voor naar een IND-loket hoeven te reizen.

20221019.093.0030

Literatuurlijst

Literatuur

- Aanjaagteam huisvesting statushouders, [Eindrapportage Wind tegen tij](#) (2021).
- Adviesraad Migratie (ACVZ), [Pieken en dalen](#) (2017).
- Adviesraad Migratie (ACVZ) en Raad voor het Openbaar bestuur (ROB), [Asielopvang uit de crisis](#) (2022).
- Companen, [Voorrang bij toewijzing sociale huurwoningen 2021](#) (2022).
- Inspectie Justitie en Veiligheid, [De opvang van overlastgevende asielzoekers](#) (2019).
- Interbestuurlijke werkgroep versterking beleid huisvesting aandachtsgroepen, [Een thuis voor iedereen](#) (2021).
- Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, [De staat van de woningmarkt](#) (2021).
- Ministerie van Justitie en Veiligheid, [Incidentenrapport 2020](#).
- Platform 31, [Factsheet Flexwonen – Verplaatsbare woningen – gewoon doen!](#) (2018)
- Platform 31, [Kwetsbare wijken in beeld](#) (2017).
- RIGO Research en Advies, [Evaluatie Tijdelijke regeling stimulering huisvesting vergunninghouders](#) (2021).
- Sociaal Cultureel Planbureau, [De sociale staat van Nederland](#) (2019).

Wet- en regelgeving

Besluit van 16 juni 2015, houdende nieuwe nadere regels betreffende toegelaten instellingen en dochtermaatschappijen en nadere regels betreffende wooncoöperaties (Besluit toegelaten instellingen volkshuisvesting 2015), Stb 2015, [231](#).

Besluit van de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid van 29 oktober 2021, nummer 3607824, houdende tijdelijke uitbreiding van de bevoegdheid van het Centraal Orgaan opvang asielzoekers om bepaalde categorieën vreemdelingen uit te sluiten van verstrekkingen op grond van de Regeling verstrekkingen asielzoekers en andere categorieën vreemdelingen 2005 (Besluit tijdelijk onderdak in hotels en andere accommodaties), Stcrt 2021, [45592](#).

Besluit van de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid van 3 mei 2022, nummer 3974285, houdende wijziging van het Besluit tijdelijk onderdak in hotels en andere accommodaties, Stcrt 2022, [12550](#).

Regeling van de Minister voor Wonen en Rijksdienst van 10 december 2015, nr. 2015-00000731519, houdende vaststelling van regels voor het verstrekken van subsidie (Tijdelijke regeling stimulering huisvesting vergunninghouders), Stcrt 2015, [45925](#).

Regeling van de Minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening houdende regels voor het verstrekken van specifieke uitkeringen aan gemeenten voor de

20221019.003.001

realisatie van woonruimten voor aandachtsgroepen (Meerjarige regeling specifieke uitkeringen aandachtsgroepen), Stcrt 2022, [18345](#).

Regeling van de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid van 29 juni 2021, nr. 3378999, houdende een eenmalige specifieke uitkering voor gemeenten in verband met het stimuleren van versnelde huisvesting en begeleiding van grote gezinnen vergunninghouders die verblijven op de opvanglocaties van het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (Financiële impuls huisvesting grote gezinnen vergunninghouders), Stcrt 2021, [34491](#).

Wet van 14 december 2016 tot wijziging van de Huisvestingswet 2014 inzake de huisvesting van vergunninghouders, Stb 2016, nr. [534](#).

Kamerstukken

Kamerstukken II, 2017/18, 19 637, nr. [2375](#).

Kamerstukken II, 2017/18, 32 824, nr. [223](#).

Kamerstukken II, 2019/20, [35 300 VI](#), nrs. [1](#) en [2](#).

Kamerstukken II, 2020/21, 19 637, nr. [2763](#).

Kamerstukken II, 2020/21, 19 637, nr. [2669](#).

Kamerstukken II, 2021/22, 27 926, nr. [363](#).

Kamerstukken II, 2021/22, 32 847, nr. [929](#).

Kamerstukken II, 2020/21, 19 637, nr. [2763](#).

Kamerstukken II, 2021/22, 19 637, nr. [2820](#).

Kamerstukken II, 2021/22, 32 847, nr. [883](#).

Aanhangsel Handelingen II, 2021/22, nr. [3235](#).

Websites

[Algemeen beleidskader indeplaatsstelling bij taakverwaarlozing | Beleidsnota | Rijksoverheid.nl](#).

[Asielopvang in acute nood: kabinet geeft aanwijzing | Nieuwsbericht | Rijksoverheid.nl](#).

[Asieltrends \(ind.nl\)](#).

[Asielzoekerscentrum Budel sluit in 2024 vanwege overlast | NU - Het laatste nieuws het eerst op NU.nl](#).

[Bestaande koopwoningen; verkoopprijzen; woningtype \(cbs.nl\)](#).

[Bevolkingsgroei \(cbs.nl\)](#).

[COA - Capaciteit en bezetting | www.coa.nl](#).

[COA - Huisvesting van statushouders | www.coa.nl](#).

[COA luidt noodklok over opvang niet-Oekraïense vluchtelingen | NOS](#)

[COA - Locatiezoeker | www.coa.nl](#).

[COA - Opvanglocaties voor extra begeleiding en toezicht | www.coa.nl](#).

[COA slaat opnieuw alarm: snel grote opvanglocaties nodig voor asielzoekers \(trouw.nl\)](#).

[COA - Taakstellingvolgsysteem | www.coa.nl](#).

[Doelstellingen tijdelijke opvang overlast gevende asielzoekers deels behaald | Nieuwsbericht | WODC - Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum.](#)
[Er is geen migratiecrisis in Nederland, maar \(weer\) een opvangcrisis | Nieuwsbericht | Adviescommissie voor Vreemdelingenzaken.](#)
[Huishoudensprognose 2021-2070: Groei aantal huishoudens houdt aan \(cbs.nl\)](#)
[Huishoudens nu \(cbs.nl\).](#)
[Huisvesting statushouder | Asielbeleid | Rijksoverheid.nl.](#)
[Interbestuurlijk toezicht | Gemeenten | Rijksoverheid.nl.](#)
[Meer dan 90% van de sociale huurwoningen gaat niet naar statushouders, maar naar andere woningzoekenden.](#)
[Meerderheid bevolking voor opvang vluchtelingen \(cbs.nl\).](#)
[Nationale Woon- en Bouwagenda | Rapport | Rijksoverheid.nl.](#)
[Ondersteuningsmaatregelen Rijk | Rapport | Rijksoverheid.nl.](#)
[Praktijkvoorbeelden – Expertisecentrum Flexwonen.](#)
[Programma Een thuis voor iedereen | Home | Volkshuisvesting Nederland.](#)
[Programma Flexibilisering Asielketen | Migratie | Rijksoverheid.nl.](#)
[Regels voor passend toewijzen | Diensten van algemeen economisch belang \(DAEB\) | Home | Volkshuisvesting Nederland.](#)
[Taakstelling huisvesting vergunninghouders eerste helft 2021 | Brief | Rijksoverheid.nl.](#)
[Utrechters verdeeld over voorrang statushouders op sociale huurwoningen: 'Ze pakken het niet handig aan' \(volkskrant.nl\).](#)
[Uitvoeringsagenda Flexibilisering Asielketen | Migratie | Rijksoverheid.nl.](#)
[Welke regels gelden er voor een huurverhoging? | Rijksoverheid.nl.](#)
[Werkprogramma - Programmalijnen | Adviescommissie voor Vreemdelingenzaken.](#)

0221019.003.0032

Respondentenlijst

Oriënterende gesprekken

Armine Stepanyan, dossierhouder aandachtsgroepen VNG
Eva Braas, secretaris aanjaagteam huisvesting statushouders
Frank Wassenberg, Platform 31
Guust Linders, beleidscoördinator woningmarkt VNG
Inge Verhoef, senior beleidsadviseur provincie Zuid-Holland
Ingrid Buurstra, beleidsadviseur wonen provincie Friesland, voorzitter IPO-werkgroep huisvesting statushouders
Iris de Graaff, beleidsmedewerker huurbeleid en aandachtsgroepen ministerie BZK
Johan Craats, Expertisecentrum Flexwonen
Kevin Klop, senior-beleidsmedewerker afdeling corporaties ministerie BZK
Marcel van der Gaag, senior-adviseur Directie Regie Migratieketen ministerie JenV
Pieter Schipper, belangenbehartiger AEDES
Robin Matteman, senior-adviseur Directie Regie Migratieketen ministerie JenV
Stephan van der Meij, teamhoofd bewonerslogistiek COA
Susanne van der Kleij, secretaris aanjaagteam huisvesting statushouders
Wim Reedijk, Expertisecentrum Flexwonen

Verdiepende interviews

Ada Dorp, senior-beleidsmedewerker directie Wonen ministerie BZK
Agnes Müller, adviseur wonen gemeente Alkmaar
Ankie Eleveld, adviseur asiel/migratie VNG, programmamanager vluchtelingen gemeente Almere
Arnoud Rijnen, woordvoerder commissaris van de Koning provincie Noord-Brabant
Cathalijne Bouwkamp, wethouder stedelijke ontwikkeling gemeente Arnhem
Charlotte van Kleef, beleidsmedewerker corporaties directie Wonen ministerie BZK
Dorien Malawau-Wilson, voormalig senior bestuursadviseur gemeente Arnhem
Erik Ronnes, gedeputeerde provincie Noord-Brabant
Gelbrig Hoekstra, (voormalig) wethouder wonen gemeente Tytsjerksteradiel
Hans ten Brinke, interbestuurlijk toezicht provincie Gelderland
Henk Smit, hoofd kabinet commissaris van de Koning provincie Noord-Brabant
Henk Veldhuizen, beleidsadviseur gemeente Tytsjerksteradiel
Ina Adema, commissaris van de Koning provincie Noord-Brabant
Ingrid Buurstra, beleidsadviseur wonen provincie Friesland
Ingrid de Gooijer, beleidsadviseur wonen gemeente Tilburg
Jacob Wedemeijer, (voormalig) wethouder wonen gemeente Amsterdam
Jan van den Oord, adviseur gemeente Amsterdam
Jan-Willem Stoop, (voormalig) wethouder ruimtelijke ontwikkeling gemeente Drimmelen
Joost van Ravesteyn, manager woningmarkt, gemeente Amsterdam
Jos Boerland, (voormalig) wethouder wonen gemeente De Fryske Marren
Judith Schoenmakers, beleidsmedewerker sociale zaken gemeente Drimmelen
Jürgen Vissers, wethouder asiel en integratie gemeente Drimmelen

Karin Koster, beleidsmedewerker huurbeleid en aandachtsgroepen directie Wonen ministerie van BZK
 Klaas Fokkinga, gedeputeerde provincie Friesland
 Krista van der Heijden, strategisch adviseur gemeente Tilburg
 Lisenka Schmitz, programmamanager gemeente Apeldoorn
 Manuel Groot Zevert, planoloog stedelijk gebied provincie Noord-Brabant
 Marianne Veenhof, (voormalig) hoofd afdeling statushouders gemeente Amsterdam
 Marleen Althuizen, strategisch adviseur gemeente Alkmaar
 Merel van Dooren, beleidsmedewerker huurbeleid en aandachtsgroepen directie Wonen ministerie BZK
 Monique Verschuren, beleidsmedewerker wonen gemeente Drimmelen
 Nathan Stukker, (voormalig) wethouder wonen gemeente Apeldoorn
 Peter Kerris, gedeputeerde provincie Gelderland
 Pieter Dijkman, (voormalig) wethouder wonen gemeente Alkmaar
 Rineke Jansen, beleidsmedewerker wonen gemeente Amstelveen
 Rita de Bruijckere, coördinatie interbestuurlijk toezicht provincie Noord-Brabant
 Rob Ellermeijer, (voormalig) wethouder wonen gemeente Amstelveen
 Robby Brekelmans, kabinet commissaris van de Koning provincie Noord-Brabant
 Roland Demmendaal, interbestuurlijk toezicht provincie Noord-Holland
 Rutger Groot Wassink, wethouder sociale zaken, democratisering en diversiteit gemeente Amsterdam
 Sander Hulshof, beleidsmedewerker huurbeleid en aandachtsgroepen directie Wonen ministerie BZK
 Stijn Smeulders, gedeputeerde provincie Noord-Brabant
 Tinus Kamps, senior-beleidsmedewerker huurbeleid en aandachtsgroepen directie Wonen ministerie BZK
 Wike Swart, beleidsadviseur maatschappelijke ontwikkeling gemeente De Fryske Marren

Focusgroep

Armine Stepanyan, dossierhouder aandachtsgroepen VNG
 Erna Lensink, beleidsmedewerker integratie Vluchtelingenwerk Nederland
 Ingrid Buurstra, beleidsadviseur wonen provincie Friesland, voorzitter IPO-werkgroep huisvesting statushouders
 Robin Matteman, senior-adviseur Directie Regie Migratieketen Ministerie JenV
 Stephan van der Meij, teamhoofd bewonerslogistiek COA